

3. Ieņēmumu analīze

3.1. Nodokļu politikas aktualitātes

Likuma “Par valsts budžetu 2020. gadam” pakā netiek virzītas nodokļu izmaiņas attiecībā uz likmju vai bāzes būtisku palielināšanu, tādejādi nodrošinot nodokļu sistēmas stabilitāti un prognozējamību.

2017. gadā apstiprinātajās *Valsts nodokļu politikas pamatnostādnēs 2018. – 2021. gadam* ietvertie pasākumi turpinās ietekmēt nodokļu ieņēmumus arī 2020. gadā:

- iedzīvotāju ienākuma nodokļa diferencētā neapliekamā minimuma, atvieglojumu par apgādībā esošām personām, kā arī neapliekamā minimuma pensionāriem palielināšana;
- akcīzes nodokļa likmes naftas produktiem, tabakas izstrādājumiem un alkoholiskajiem dzērieniem palielināšana.

Tāpat, lai īstenotu nepieciešamās izmaiņas nodokļu politikas jautājumos, kā arī sakārtotu nodokļu likumdošanu, ir apstiprināti arī citi nodokļu pasākumi ārpus Nodokļu reformas ietvara, kas arī ietekmēs nodokļu ieņēmumus 2020. gadā:

- atvieglojuma intensitātes paaugstināšana ziedojumiem saistībā ar uzņēmumu ienākuma nodokli;
- akcīzes nodokļa likmes pagaidu samazināšana stiprajiem alkoholiskajiem dzērieniem;
- dabas resursu nodokļa par atkritumu apglabāšanu paaugstināšana;
- reversās pievienotās vērtības nodokļa maksāšanas kārtības piemērošanas atcelšana būvizstrādājumu un sadzīves elektronikas piegādēm;
- iemaksu fondēto pensiju shēmā noteikšana par daļu no faktiski veiktajām iemaksām valsts pensiju apdrošināšanai.

Papildus minētajam nodokļu ieņēmumus ietekmē arī Ministru kabinetā atbalstītās un 2019. gada 13. un 14. novembrī Saeimā pieņemtās izmaiņas normatīvajos aktos:

- dividendēs izmaksājamās summas palielināšana atsevišķām valsts kapitālsabiedrībām;
- azartspēļu nodokļa likmes palielināšana spēļu galdiem un automātiem un azartspēļu nodokļa ieņēmumu sadales maiņa pa budžetiem;
- straujāka diferencētā neapliekamā minimuma paaugstināšana;
- ēnu ekonomikas ierobežošanas pasākumi;
- dabas resursu nodokļa likmju paaugstināšana atsevišķiem objektiem un ieņēmumu sadales maiņa pa budžetiem.

3.2. Kopbudžeta nodokļu ieņēmumi¹

2019. gada pirmajā pusgadā kopbudžeta nodokļu ieņēmumi bija 4 269,9 milj. *euro*, kas salīdzinot ar likumā “Par valsts budžetu 2019. gadam” noteikto plānu, ir par 37,9 milj. *euro* jeb 0,9% vairāk. To galvenokārt ietekmēja pārpilde darbaspēka nodokļu jomā, kā galveno iemeslu minot gan nodarbināto skaita, gan bruto algas apmēra straujāku pieaugumu nekā prognozēts.

¹Neieskaitot valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas fondēto pensiju shēmā un 3.pensiju līmenī

Tāpat pozitīva izpilde bija pievienotās vērtības nodoklim, ko sekmēja ar tirdzniecību saistītās nozares.

Kopbudžeta nodokļu ieņēmumi šajā periodā tika iekasēti par par 57,8 milj. *euro* jeb 1,4% vairāk nekā 2018. gada pirmajā pusgadā. Salīdzinoši nelielais pieaugums saistīts ar uzņēmuma ienākuma nodokļa reformu, kuras rezultātā pirmajos gados tiek plānoti būtiski mazāki nodokļa ieņēmumi nekā iepriekšējos gados.

Saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2020. gadam" kopbudžeta nodokļu ieņēmumi tiek plānoti 9 681,9 milj. *euro* apmērā, kas ir par 601,3 milj. *euro* jeb 6,6% vairāk kā 2019. gadam prognozētie nodokļu ieņēmumi.

Ieņēmumu plāns izstrādāts, par pamatu ņemot 2019. gada 1. pusgada nodokļu ieņēmumu izpildes rezultātus, kā arī šajā ziņojumā aprakstītās makroekonomisko rādītāju prognozes. Papildus ieņēmumu plāna izstrādē tika ņemti vērā arī 3.1. sadaļā minētie pasākumi.

3.1. tabula. Kopbudžeta nodokļu ieņēmumi, milj. *euro*

	2017		2018		2019		2020	
	milj. <i>euro</i>	% no IKP	milj. <i>euro</i>	% no IKP	milj. <i>euro</i>	% no IKP	milj. <i>euro</i>	% no IKP
	fakts				prognoze		plāns	
Nodokļu ieņēmumi, t. sk.:	8 015,3	29,6%	8 657,7	29,3%	9 080,7	28,9%	9 681,9	29,2%
Tiešie nodokļi ¹	4 664,7	17,3%	4 918,2	16,7%	5 014,4	16,0%	5 314,2	16,0%
Netiešie nodokļi ²	3 257,5	12,1%	3 659,8	12,4%	3 985,5	12,7%	4 273,5	12,9%
Pārējie nodokļi ³	93,0	0,3%	79,8	0,3%	80,8	0,3%	94,2	0,3%

¹ iedzīvotāju ienākuma nodoklis, sociālās apdrošināšanas iemaksas, uzņēmumu ienākuma nodoklis, nekustamā īpašuma nodoklis, solidaritātes nodoklis valsts pamatbudžetā, veselības aprūpes maksājums (2016. gadā tika ieviests solidaritātes nodoklis, 2018. gadā veselības aprūpes maksājums).

² pievienotās vērtības nodoklis, akcīzes nodoklis, vieglo automobiļu un motociklu nodoklis, transportlīdzekļu ekspluatācijas nodoklis, uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodoklis, elektroenerģijas nodoklis, muitas nodoklis.

³ dabas resursu nodoklis, izložu un azartspēļu nodoklis, subsīdētās elektroenerģijas nodoklis.

Nodokļu ieņēmumu struktūrā lielāko daļu veido tiešie nodokļi, lai arī pēdējos gados, galvenokārt nodokļu reformas pasākumu rezultātā, to īpatsvars pret IKP ir samazinājies, vienlaicīgi pieaugot netiešo nodokļu īpatsvaram. Pakāpeniska nodokļu sloga pārvešana no tiešajiem uz netiešajiem nodokļiem ir noteikta kā viena no nodokļu politikas prioritātēm.

3.2.1. Tiešie nodokļi

Lielāko daļu no tiešo nodokļu ieņēmumiem veido valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas un iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi.

3.2. tabula. Tiešo nodokļu ieņēmumi milj. *euro* un % no iekšzemes kopprodukta

	2017		2018		2019		2020	
	milj. <i>euro</i>	% no IKP	milj. <i>euro</i>	% no IKP	milj. <i>euro</i>	% no IKP	milj. <i>euro</i>	% no IKP
	fakts				prognoze		plāns ¹	
Tiešie nodokļi:	4 664,7	17,3%	4 918,2	16,7%	5 014,4	16,0%	5 314,2	16,0%
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis	1 692,2	6,3%	1 728,4	5,9%	1 801,9	5,7%	1 758,3	5,3%
Sociālās apdrošināšanas iemaksas	2 257,0	8,3%	2 543,2	8,6%	2 785,0	8,9%	2 957,7	8,9%
Uzņēmumu ienākuma nodoklis	425,6	1,6%	304,0	1,0%	100,0	0,3%	261,0	0,8%

	2017		2018		2019		2020	
	milj.euro	% no IKP	milj.euro	% no IKP	milj.euro	% no IKP	milj.euro	% no IKP
	fakts				prognoze		plāns ¹	
Nekustamā īpašuma nodoklis	228,2	0,8%	223,1	0,8%	230,7	0,7%	235,6	0,7%
Solidaritātes nodoklis valsts pamatbudžetā	61,8	0,2%	33,9	0,1%	0,0	0,0%	0,0	0,0%
Veselības aprūpes maksājums	0,0	0,0%	85,6	0,3%	96,8	0,3%	101,7	0,3%

¹ saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2020. gadam" – turpmāk 2020. gada plāns.

2019. un 2020. gadā tiešo nodokļu ieņēmumu īpatsvars iekšzemes kopproduktā tiek prognozēts 16,0%. Uzņēmuma ienākuma nodokļa ieņēmumu īpatsvara palielinājums par 0,5 procentpunktiem kompensēs iedzīvotāju ienākuma nodokļa īpatsvara samazinājumu par 0,4 procentpunktiem.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumus galvenokārt ietekmē tautsaimniecībā nodarbināto skaits, nodarbināto ienākumi, atvieglojumu apmērs, kā arī minimālā darba alga.

Kopējie iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi 2019. gada 1. pusgadā bija 844,2 milj. euro, par 54,3 milj. euro jeb 6,9 procentiem vairāk kā 2018. gada attiecīgajā periodā. Ieņēmumu pieaugumu pret iepriekšējo gadu, neskatoties uz atvieglojumu apmēru pieaugumu 2019. gadā, nodrošināja darba samaksas fonda un nodarbinātības pieaugums. Savukārt pusgada plāns ir pārsniegts par 51,7 milj. euro jeb 6,5%, turpinoties iepriekšējā gada tendencei – ieņēmumi no darba algas joprojām ir labāki, nekā iepriekš plānots (turpinot pieaugt gan nodarbināto skaitam, gan bruto algas apmēram).

Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem 2019. gada jūnijā strādājošo mēneša vidējā bruto darba samaksa bija 1 089 euro jeb par 7,3% lielāka nekā 2018. gada attiecīgajā mēnesī.

Saskaņā ar Nodarbinātības valsts aģentūras informāciju reģistrētā bezdarba līmenis 2019. gada jūnijā bija 6,0%, kas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada attiecīgo mēnesi ir par 0,4 procentpunktiem mazāk.

Pēc informācijas iesniegtajos darba devēju ziņojumos par valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām un iedzīvotāju ienākuma nodokli, 2019. gada 1. pusgadā ienākumus virs valstī noteiktās minimālās darba algas saņēma 74,5% darba ņēmēju un to īpatsvars, salīdzinot ar 2018. gada attiecīgo periodu, palielinājies par vienu procentpunktu. Minētais fakts liecina par pozitīvu atdevi arī no tādiem nodokļu reformas pasākumiem kā ēnu ekonomikas mazināšana un nodokļu administrēšanas uzlabošana.

2020. gadā iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu sadalījums starp valsts budžetu un pašvaldību budžetiem tiek saglabāts līdzšinējā apmērā: pašvaldību budžetiem – 80 procenti un valsts budžetam – 20 procenti.

Saskaņā ar likumu „Par valsts budžetu 2020. gadam” iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi 2020. gadā tiek plānoti 1 758,3 milj. euro, kas salīdzinājumā ar 2019. gada prognozētajiem ieņēmumiem ir par 43,6 milj. euro jeb 2,4% mazāk. Samazinājumu ietekmē diferencētā neapliekamā minimuma, atvieglojuma par apgādībā esošu personu un pensionāru neapliekamā minimuma apmēra palielināšana. Vienlaikus beidzas pārejas periods, kad dividendes par peļņu, kas gūta līdz 2018. gadam, var izmaksāt ar 10% likmi, līdz ar to tiek prognozēts ieņēmumu kritums šajā pozīcijā.

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa 2020. gada ieņēmumu plānu ietekmē prognozētais darba samaksas fonda pieauguma temps, 2019. gada pirmā pusgada izpilde, kā arī iepriekš apstiprinātie nodokļu reformas pasākumi un Ministru kabineta atbalstītās likumdošanas izmaiņas.

2020. gada iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumus ietekmējošās likumdošanas izmaiņas saistībā ar *Valsts nodokļu politikas pamatnostādņu 2018. – 2021.gadam* apstiprinātajiem nodokļu reformas pasākumiem:

- paaugstināt atvieglojumu par apgādībā esošām personām 2020. gadā līdz 250 *euro* mēnesī (fiskālā ietekme 2020. gadā -46,7 milj. *euro* (t.sk., valsts budžetā -9,3 milj. *euro*, pašvaldību budžetā -37,4 milj. *euro*);
- paaugstināt neapliekamo minimumu pensionāriem 2020. gadā – līdz 300 *euro* mēnesī (fiskālā ietekme 2020. gadā -43,1 milj. *euro* (t.sk., valsts budžetā -8,6 milj. *euro*, pašvaldību budžetā -34,5 milj. *euro*).

Ministru kabinetā atbalstītie un Saeimā apstiprinātie pasākumi, kas tika iekļauti plānotajos ieņēmumos, izstrādājot likumu “Par valsts budžetu 2020. gadam”:

- sākotnēji nodokļu reformas ietvaros 2020. gadā tika plānots ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamo diferencēto minimumu paaugstināt līdz 250 *euro* mēnesī, taču budžeta izstrādes gaitā tika atbalstīts to noteikt 0 – 300 *euro* mēnesī (300 *euro* mēnesī ienākumiem līdz 500 *euro* mēnesī, ienākumiem no 500 līdz 1 200 *euro* mēnesī – neapliekamais minimums atbilstoši formulai pakāpeniski samazinās, līdz pie ienākuma virs 1 200 *euro* mēnesī – tas sasniedz 0 (fiskālā ietekme 2020. gadā -35,0 milj. *euro* (t.sk., valsts budžetā -7,0 milj. *euro*, pašvaldību budžetā -28,0 milj. *euro*));
- ēnu ekonomikas ierobežošanas pasākums – valdes locekļu atbildības pilnveidošana (fiskālā ietekme 2020. gadā +0,5 milj. *euro* (t.sk., valsts budžetā +0,1 milj. *euro*, pašvaldību budžetā +0,4 milj. *euro*).

3.3. tabula. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi

	2017	2018	2019	2020
	fakts		prognoze	plāns ¹
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis, milj. <i>euro</i>	1 692,2	1 728,4	1 801,9	1 758,3
t.sk. valsts budžetā	340,5	340,6	360,4	351,7
pašvaldību pamatbudžetā	1 351,7	1 387,8	1 441,5	1 406,6
<i>pieauguma tempi faktiskās cenās, %</i>	<i>10,7</i>	<i>2,1</i>	<i>4,3</i>	<i>-2,4</i>
<i>% no IKP</i>	<i>6,3</i>	<i>5,9</i>	<i>5,7</i>	<i>5,3</i>

¹saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2020. gadam”

Valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas, ieskaitot solidaritātes nodokļa daļu valsts speciālajā budžetā ²

No visiem tiešajiem nodokļiem lielākais īpatsvars ir sociālās apdrošināšanas iemaksām valsts speciālajā budžetā. Valsts sociālās apdrošināšanas iemaksu likme kopš 2018. gada ir 35,09% (11% darba ņēmēja un 24,09% – darba devēja daļa). 2018. gadā valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu likme tika palielināta par 1 procentpunktu, novirzot to pamatbudžetā veselības aprūpes finansēšanai. Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas piemēro ienākumu daļai līdz noteiktam maksimālajam objektam, kas 2018. gadā bija 55 000 *euro*, bet ar 2019. gadu – 62 800 *euro*.

² Neieskaitot valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas fondēto pensiju shēmā un solidaritātes nodokli pamatbudžetā.

Nodokļu reformas ietvaros ar 2018. gadu tika transformēts ar 2016. gadu ieviestais solidaritātes nodoklis, kura mērķis ir novērst regresīvo darbaspēka nodokļu sistēmu, kas bija radusies no valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta maksimālā apmēra atjaunošanas (2014. gada 1. janvārī tika atjaunots valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta maksimālais apmērs un nodokļu maksātājiem, kuru ienākumi bija virs noteiktā iemaksu objekta maksimālā apmēra, nodokļu slogs kļuva mazāks, salīdzinot ar tām personām, kas nodokļu maksājumus veic no visiem darba ienākumiem). 2016. un 2017. gadā solidaritātes nodoklis pilnā apmērā tika ieskaitīts valsts pamatbudžetā, taču ar 2018. gada 1. janvāri nodoklis ar 35,09% likmi ienākumiem, kas pārsniedz 55 000 *euro* gadā, tika attiecīgi sadalīts pa komponentēm.

Ar 2019. gada 3. janvāri stājās spēkā solidaritātes nodokļa grozījumi, kas paredz, ka solidaritātes nodokļa likme ir 25,5%, ko piemēro ienākumiem, kas pārsniedz 62 800 *euro* gadā. Taksācijas periodā solidaritātes nodokļa objektam piemēro tādu pašu likmi, kādu piemēro valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objektam, un Valsts ieņēmumu dienests līdz pēctaksācijas gada 1. septembrim rezumējošā kārtībā veic pārmaksātā solidaritātes nodokļa atmaksu (starpību starp taksācijas periodā samaksāto solidaritātes nodokli, kas aprēķināts, piemērojot augstāku valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu likmi, un rezumējošā kārtībā aprēķināto solidaritātes nodokli, kas aprēķināts, piemērojot solidaritātes nodokļa likmi (25,5%)). Ar 2019. gada 3. janvāri arī ir noteikta jauna solidaritātes nodokļa sadalīšanas secība, prioritāti piešķirot ar solidaritāti saistītām sadaļām:

- 1 procentpunkta apmērā veselības aprūpes pakalpojumu finansēšanai (2018. gadā 1 procentpunkts);
- 14 procentpunktu apmērā valsts pensiju speciālajā budžetā (2018. gadā 13,59 procentpunkti);
- 10,5 procentpunktu apmērā iedzīvotāju ienākuma nodokļa kontā (2018. gadā 10,5 procentpunkti).

Ņemot vērā iepriekš minēto, turpmāk sociālās apdrošināšanas iemaksas norādītas ieskaitot solidaritātes nodokļa daļu, ko ieskaita valsts pensiju speciālā budžeta ieņēmumos.

Sociālās apdrošināšanas iemaksas 2019. gada sešos mēnešos veidoja 31,1% no kopbudžeta nodokļu ieņēmumiem, un tās valsts speciālajā budžetā bija 1 328,2 milj. *euro*, kas salīdzinājumā ar 2018. gada sešiem mēnešiem ir par 139,5 milj. *euro* jeb 11,7% vairāk. 2019. gada sešos mēnešos valsts sociālās apdrošināšanas iemaksu ieņēmumi valsts pamatbudžetā veselības finansēšanai bija 47,9 milj. *euro*, kas ir par 7,5 milj. *euro* jeb 18,4% vairāk nekā pērn attiecīgajā periodā.

2019. gada sešu mēnešu iemaksas pārsniedza plānu par 44,5 milj. *euro* jeb 3,5%, jo ieņēmumu pieaugums no darba samaksas fonda bija lielāks, nekā iepriekš plānots (pieauga gan bruto algas apmērs, gan nodarbināto skaits). Ņemot vērā plāna pārpildi un labākas darba samaksas fonda makroekonomiskās prognozes, 2019. gada sociālās apdrošināšanas iemaksu ieņēmumu prognoze tika palielināta par 57,9 milj. *euro* jeb par 2,1%, salīdzinot ar plānu. Sagatavojot 2020. gada valsts sociālās apdrošināšanas iemaksu ieņēmumu plānu, tika ņemts vērā darba samaksas fonda pieauguma temps, prognozētās 2019. gada sociālās apdrošināšanas iemaksas, kā arī likumdošanas izmaiņas:

- saskaņā ar 2018. gada 11. oktobra “Grozījumi Valsts fondēto pensiju likumā” ar 2020. gada 1. janvāri iemaksas fondēto pensiju shēmā būs daļa no faktiski veiktajām iemaksām valsts pensiju apdrošināšanai, izņemot obligātās iemaksas no sociālās apdrošināšanas speciālajiem budžetiem un valsts pamatbudžeta. Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra par personām, kas ir noteiktas likumā “Par valsts sociālo apdrošināšanu” 6. panta ceturtajā daļā (piemēram, tādas personas, kuras saņem

bezdarbnieka pabalstu, maternitātes, paternitātes vai slimības pabalstu) un kuras ir pakļautas pensiju apdrošināšanai, visus 20 procentpunktus, kas tiek iemaksāti pensiju kapitālā, ieskaitīs tikai 1. pensiju līmenī (personas personīgajā kontā) (fiskālā ietekme valsts speciālajā budžetā +27,1 milj. *euro*);

- ar 2020. gada 1. janvāri stājas spēkā grozījumi likumā “Par nodokļiem un nodevām”, kas nosaka valdes locekļu atbildības pilnveidošanu (fiskālā ietekme valsts speciālajā budžetā +0,8 milj. *euro*, valsts pamatbudžetā veselības finansēšanai +0,03 milj. *euro*).

Saskaņā ar likumu „Par valsts budžetu 2020. gadam” 2020. gadā sociālās apdrošināšanas iemaksu ieņēmumi tiek plānoti 2 957,7 milj. *euro* apmērā, kas salīdzinājumā ar 2019. gada prognozi ir par 172,6 milj. *euro* jeb 6,2% vairāk.

3.4. tabula. Valsts sociālās apdrošināšanas iemaksu ieņēmumi speciālajā budžetā

	2017	2018	2019	2020
	fakts		prognoze	plāns ¹
Sociālās apdrošināšanas iemaksas speciālajā budžetā, milj. <i>euro</i>	2 257,0	2 543,2	2 785,0	2 957,7
<i>pieauguma tempi, faktiskās cenās, %</i>	7,2	12,7	9,5	6,2
<i>% no IKP</i>	8,3	8,6	8,9	8,9

¹saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2020. gadam”

Valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas pamatbudžetā veselības finansēšanai 2020. gadā tiek plānotas 101,7 milj. *euro* apmērā, kas salīdzinājumā ar 2019. gada prognozi ir par 4,9 milj. *euro* jeb 5,1% vairāk.

Uzņēmumu ienākuma nodoklis

Kopš 2018. gada uzņēmumu ienākuma nodoklis piedzīvoja būtiskas pārmaiņas, kā rezultātā nodoklis tiek maksāts peļņas sadales un tai pielīdzināmos gadījumos.

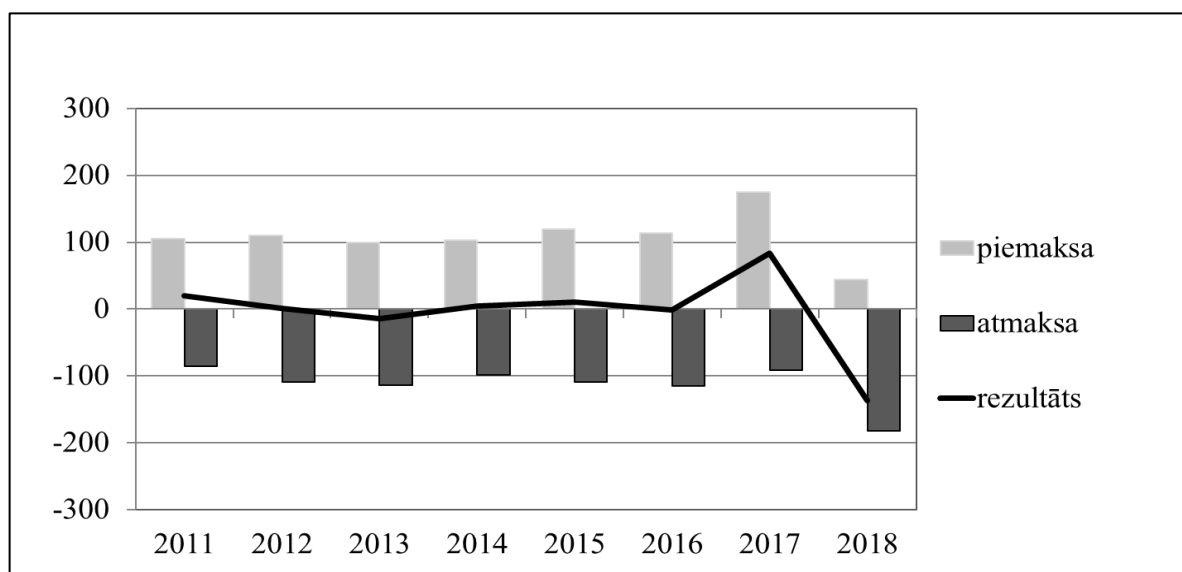
Uzņēmumu ienākuma nodokļa ieņēmumi 2019. gada 1. pusgadā bija 9,4 milj. *euro*, kas salīdzinājumā ar 2018. gada attiecīgo periodu ieņēmumi ir samazinājušies par 270,8 milj. *euro* jeb 96,7 procentiem. Ieņēmumu samazinājums tika prognozēts jau iepriekš, jo šobrīd vairs netiek veikti nodokļa avansa maksājumi. Savukārt ieņēmumi no pusgada plāna atpaliek par 69,6 milj. *euro* jeb 88,1%, kā iemeslus minot augsto iepriekšējo gadu peļņas apmēru (par kuras sadali nodoklis netiek piemērots) un uzkrātās nodokļa pārmaksas apmēru, kuru uzkrājumu veidojušies no 2018. gada 1. pusgadā veiktajiem nodokļa avansa maksājumiem.

Sākot ar 2018. gada jūliju, ir būtiski mainījusies deklarācijas iesniegšanas kārtība – tā ir jāiesniedz par katru mēnesi, ja tajā ir izveidojušies ar nodokli apliekami ienākumi. 2019. gada pirmajā pusgadā visvairāk deklarētas dividendes vai dividendēm pielīdzinātas izmaksas 473,6 milj. *euro*, bet nosacīti sadalītā peļņa 45,2 milj. *euro* apmērā.

UIN iemaksas 2019. gada pirmajā pusgadā samazinājās par 207,8 milj. *euro* jeb 67,7%, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu, bet atmaksas pieaugušas par 63,0 milj. *euro* jeb 3,4 reizes.

Uzņēmumu ienākuma nodokļa pārmaksas 2019. gada jūnija beigās bija 118,9 milj. *euro*, kas ir par 98,5 milj. *euro* jeb 45,3 % mazāk nekā 2018. gada jūlija beigās, kad pārmaksas bija sasniegusi 217,37 milj. *euro*. Savukārt nozaru griezumā vislielākā pārmaksas (23,9% no kopējās) izveidojušies vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības; automobiļu un motociklu remonta nozares nodokļu maksātājiem, kam seko apstrādes rūpniecības nozares nodokļu maksātāji (18,3%) un finanšu un apdrošināšanas darbību nozares nodokļu maksātāji (17,7%). Būtiskais pārmaksu kāpums 2018. gada 2. pusgadā saistāms ar uzņēmumu ienākuma nodokļa reformu – 2018. gada 1. pusgadā vēl tika veikti nodokļa avansa maksājumi, savukārt līdz

2018. gada 20. jūlijam bija jāiesniedz deklarācijas par 2018. gada 1. pusgadu. Pēc tām tika aprēķināta nodokļa summa, kas izrādījās būtiski mazāka par veiktajiem avansa maksājumiem, veidojot ievērojamu nodokļa pārmaksu. Iepriekšminētais būtiski ietekmēja piemaksu/atmaksu struktūru 2018. gadā.

3.1. att. Uzņēmumu ienākuma nodokļa piemaksājāmās un atmaksājāmās summas no valsts budžeta, milj. euro

Saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2020. gadam” uzņēmumu ienākuma nodokļa ieņēmumi 2020. gadā tiek plānoti 261,0 milj. euro, kas salīdzinājumā ar 2019. gada prognozētajiem ieņēmumiem ir par 161,0 milj. euro jeb 2,6 reizes vairāk. Pieaugumu pamatā nodrošinās fakts, ka lielāka daļa no nodokļa pārmaksām tiks atmaksātas jau 2019. gadā un turpmāk vairs nesamazinās nodokļa ieņēmumus.

Uzņēmumu ienākuma nodokļa 2020. gada ieņēmumu plānu ietekmē arī iepriekš veiktie grozījumi – laikposmā no 2020. gada 1. janvāra līdz 2022. gada 31. decembrim nodokļa maksātājiem pārskata gadā, kas sākas 2020., 2021. un 2022. gadā, ir tiesības samazināt taksācijas periodā par pārskata gadā aprēķinātajām dividendēm aprēķināto uzņēmumu ienākuma nodokli par 85% no ziedotās summas, bet nepārsniedzot 30% no aprēķinātās uzņēmumu ienākuma nodokļa summas par aprēķinātajām dividendēm (fiskālā ietekme 2020. gadā -5,1 milj. euro).

Tāpat arī Ministru kabinetā atbalstīti un Saeimā apstiprināti pasākumi likuma “Par valsts budžetu 2020. gadam” izstrādes gaitā:

- palielināt valsts akciju sabiedrības “Latvijas valsts meži” dividendēs izmaksājamo peļņas daļu par 2019. gadu (fiskālā ietekme 2020. gadā +11,0 milj. euro);
- palielināt valsts akciju sabiedrības “Latvijas Loto” dividendēs izmaksājamo peļņas daļu par 2019. gadu (fiskālā ietekme 2020. gadā +0,04 milj. euro).

3.5. tabula. Uzņēmumu ienākuma nodokļa ieņēmumi

	2017	2018	2019	2020
	fakts		prognoze	plāns ¹
Uzņēmumu ienākuma nodoklis, milj. euro	425,6	304,0	100,0	261,0
<i>pieauguma tempi faktiskās cenās, %</i>	1,4	-28,6	-67,1	161,0
<i>% no IKP</i>	1,6	1,0	0,3	0,8

¹saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2020. gadam”

3.2.2. Netiešie nodokļi

Lielāko daļu no netiešo nodokļu ieņēmumiem veido pievienotās vērtības nodokļa un akcīzes nodokļa ieņēmumi.

3.6. tabula. Netiešo nodokļu ieņēmumi milj. euro un % no iekšzemes kopprodukta

	2017		2018		2019		2020	
	milj.euro	% no IKP	milj.euro	% no IKP	milj.euro	% no IKP	milj.euro	% no IKP
	fakts				prognoze		plāns ¹	
Netiešie nodokļi:	3 257,5	12,1%	3 659,8	12,4%	3 985,5	12,7%	4 273,5	12,9%
Pievienotās vērtības nodoklis	2 187,8	8,1%	2 457,0	8,3%	2 689,3	8,6%	2 884,9	8,7%
Akcīzes nodoklis	907,0	3,4%	1 029,2	3,5%	1 117,0	3,6%	1 203,4	3,6%
Transportlīdzekļu ekspluatācijas nodoklis	91,0	0,3%	94,3	0,3%	97,5	0,3%	101,1	0,3%
Uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodoklis	21,8	0,1%	21,5	0,1%	21,5	0,1%	21,5	0,1%
Elektroenerģijas nodoklis	4,6	0,02%	5,0	0,02%	5,4	0,02%	5,4	0,02%
Muitas nodoklis	45,3	0,2%	52,8	0,2%	54,8	0,2%	57,2	0,2%

¹saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2020. gadam"

2019. gada netiešo nodokļu ieņēmumu īpatsvars iekšzemes kopproduktā tiek prognozēts 12,7%, savukārt 2020. gadā tiek plānots, ka to īpatsvars palielināsies par 0,2 procentpunktu. Kopējo īpatsvara palielinājumu iekšzemes kopproduktā ietekmēs pievienotās vērtības nodokļa un akcīzes nodokļa ieņēmumu īpatsvara palielinājums (aptuveni +0,1% katram).

Pievienotās vērtības nodoklis

Pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumi ir lielākais valsts pamatbudžeta nodokļu ieņēmumu avots, kas 2019. gada sešos mēnešos veidoja 58,6% no valsts pamatbudžeta nodokļu ieņēmumiem.

Pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumi 2019. gada sešos mēnešos bija 1 238,2 milj. euro, kas salīdzinājumā ar 2018. gada pirmo pusgadu ir par 120,9 milj. euro jeb 10,8% vairāk. Tāpat arī 2019. gada sešu mēnešu izpilde par 23,4 milj. euro jeb 1,9% pārsniedza plānoto, līdz ar ko tika palielināta 2019. gada pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumu prognoze, uz kuras bāzes ir prognozēti ieņēmumi 2020., 2021. un 2022. gadam.

Plāna pārpilde saistīta ar atmaksu samazināšanos, kas 2019. gada sešos mēnešos ir par 1% mazāk nekā attiecīgajā periodā 2018. gadā.³ Sastādot prognozi nākamajiem gadiem, ņemts vērā, ka atmaksas 2019. gada otrajā pusē pieaugs lielākā mērā un 2019. gadā pieauguma temps pret iepriekšējo gadu sastādīs 1,7%.

Pievienotās vērtības nodokļa bruto iemaksas 2019. gada sešos mēnešos bija 1 691,3 milj. euro, kas ir par 116,3 milj. euro jeb 7,4% vairāk nekā 2018. gada sešos mēnešos. Šāds pieauguma temps sagaidāms arī gada otrajā pusē un 2019. gadā kopumā.

Salīdzinot ar 2018. gada 1. pusgada ieņēmumiem, iekšzemē iekasētā pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumi palielinājušies par 121,8 milj. euro jeb 11,3 % un pievienotās

³ Dati uzrādīti, atskaitot mežkopības nozares februārī kļūdaini veikto iemaksu 20,02 milj. euro apmērā atmaksāto summu.

vērtības nodokļa ieņēmumi, izlaižot preces brīvam apgrozījumam, samazinājušies par 2,2 milj. *euro* jeb 6,1 %.

Prognozēts, ka 2020. gadā pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumu pieaugumu veicinās privātais patēriņš, kas saskaņā ar prognozēm, salīdzinot ar 2019. gadu, pieaugs par 5,9%. Inflācijas 2020. gadā prognozēta 2,5% līmenī, kas ir nedaudz mazāk kā prognozēts 2019. gadā – 2,8%.

Saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2020. gadam” pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumi 2020. gadā tiek plānoti 2 884,9 milj. *euro*, t.i., par 195,6 milj. *euro* jeb 7,3% vairāk nekā prognozēts 2019. gadā.

Pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumu plāns 2020. gadam ir sagatavots, ņemot vērā gan prognozējamās tautsaimniecības attīstības tendences, tajā skaitā iekšzemes pieprasījuma pieaugumu kā galveno tautsaimniecības attīstību virzītāju, gan pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumu pieaugumu 2019. gada sešos mēnešos, kā arī dažādas likumdošanas izmaiņas.

2019. gadā pieņemtās un jau spēkā stājušās izmaiņas, kas ietekmējušas pievienotās vērtības nodokļa prognozi 2019. gadam un līdz ar to arī 2020. gadam:

- reversās maksāšanas kārtības tvēruma sašaurināšana un pakalpojumu izslēgšana melno un krāsaino metālu piegādei, kas stājās spēkā 01.07.2019. (fiskālā ietekme -1,5 milj. *euro*);
- izmaiņas Pievienotās vērtības nodokļa likumā, kas stājās spēkā 12.07.2019. un paredz paplašināt VID tiesības izslēgt reģistrētu PVN maksātāju no VID PVN maksātāju reģistra, noteikt stingrākus kritērijus īpašā PVN režīma preču importa darījumos atļaujas iegūšanai un paredzēt reģistrēta PVN maksātāja atbildību par informācijas nesniegšanu VID par darījuma norisi (fiskālā ietekme +2,1 milj. *euro*);
- akcīzes nodokļa likmes stiprajam alkoholam samazināšana par 15% no 01.08.2019. līdz 29.02.2020. un daļēja Igaunijas pierobežas tirdzniecības zaudēšana (fiskālā ietekme -16,5 milj. *euro*)

Iepriekšējos gados un 2019. gadā pieņemtās likumdošanas izmaiņas, kas stāsies spēkā ar 2020. gadu:

- PVN reversa atcelšana būvmateriālu un sadzīves elektrotehnikas piegādēm (fiskālā ietekme -21,1 milj. *euro*);
- saskaņā ar 2019. gada 13. septembrī Ministru kabinetā un 2019. gada 13. un 14. novembrī Saeimā apstiprinātajām likumdošanas izmaiņām pieņemts:
 - paaugstināt ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamo diferencēto minimumu, kas attiecībā uz pievienotās vērtības nodokli radīs pozitīvu atgriezenisko efektu (fiskālā ietekme +3,0 milj. *euro*);
 - grozījumus likumā “Par nodokļiem un nodevām”, paredzot valdes locekļu atbildības pilnveidošanu (fiskālā ietekme +2,4 milj. *euro*) un nosakot tiesības Valsts ieņēmumu dienestam sniegt informāciju par riskantajiem darījuma partneriem (fiskālā ietekme +1,5 milj. *euro*).

3.7. tabula. Pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumi

	2017	2018	2019	2020
	fakts		prognoze	plāns ¹
Pievienotās vērtības nodoklis, milj. <i>euro</i>	2 187,8	2 457,0	2 689,3	2 884,9
<i>pieauguma tempi faktiskās cenās, %</i>	8,4	12,3	9,5	7,3

	2017	2018	2019	2020
	fakts		prognoze	plāns ¹
% no IKP	8,1	8,3	8,6	8,7

¹ saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2020. gadam"

Akcīzes nodoklis

2019. gada sešos mēnešos kopējie akcīzes nodokļa ieņēmumi bija 520,7 milj. *euro*. Salīdzinājumā ar 2018. gada sešiem mēnešiem akcīzes nodokļa ieņēmumi palielinājās par 38,9 milj. *euro* jeb 8,1%, savukārt, salīdzinot ar plānoto, 2019. gada sešos mēnešos tika iekasēts par 5,3 milj. *euro* jeb 1,0% mazāk. To ietekmēja atsevišķu akcīzes nodokļa objektu patēriņa apjoma dinamika, akcīzes nodokļa likmju izmaiņas alkoholiskajiem dzērieniem un alum Igaunijā, kā arī 2016. – 2019. gadā pieņemtās normatīvo aktu izmaiņas, kas stājās spēkā 2019. gadā.

Saskaņā ar pieņemtajiem grozījumiem normatīvajos aktos:

1. ar 2016. gada 23. novembrī Saeimā pieņemtajiem grozījumiem likumā "Par akcīzes nodokli" ar 2019. gada 1. janvāri tika paaugstināts akcīzes nodoklis cigāriem, cigarillām, smēķējamajai tabakai un tabakas lapām;
2. ar 2017. gada 27. jūlijā Saeimā pieņemtajiem grozījumiem likumā "Par akcīzes nodokli":
 - ar 2019. gada 1. martu tika paaugstinātas akcīzes nodokļa likmes alkoholiskajiem dzērieniem un alum;
 - ar 2019. gada 1. jūliju tika paaugstinātas akcīzes nodokļa likmes cigaretēm;
3. ar 2018. gada 25. oktobrī Saeimā pieņemtajiem grozījumiem likumā "Par akcīzes nodokli":
 - ar 2019. gada 1. janvāri lauksaimniekiem paredzēto marķēto dīzeļdegvielu atļauts izmantot kravas automobiļus, kuros sēdvietu skaits, neskaitot vadītāja sēdvietu, nepārsniedz četras sēdvietas līdzšinējo divu sēdvietu vietā;
 - ar 2019. gada 1. martu mazajās alkoholisko dzērienu darītavās saražotajiem pārējiem alkoholiskajiem dzērieniem tiek piemērota samazinātā likme 50% apmērā no standartlikmes.
4. ar 2019. gada 8. jūlijā Saeimā pieņemtajiem grozījumiem likumā "Par akcīzes nodokli", akcīzes nodokļa likme pārējiem alkoholiskajiem dzērieniem laika periodā no 2019. gada 1. augusta līdz 2020. gada 29. februārim tika samazināta līdz 1564 *euro* par 100 litriem absolūtā spirta.

Nemot vērā iepriekš minētos faktorus, prognozēto akcīzes preču patēriņa dinamiku un aktualizētās makroekonomisko rādītāju prognozes 2019. gadam, akcīzes nodokļa ieņēmumu prognoze 2019. gadam tika samazināta par 1,9 milj. *euro* jeb par 0,2%, salīdzinot ar plānoto.

Sagatavojot 2020. gada akcīzes nodokļa ieņēmumu plānu, tika ņemts vērā prognozētais IKP, darba samaksas un privātā patēriņa pieauguma temps, jaunā 2019. gada prognozētā bāze, pieņemtie grozījumi normatīvajos aktos, kā arī akcīzes nodokļa politika Baltijas valstīs un prognozētā akcīzes preču patēriņa dinamiku.

Saskaņā ar 2017. gada 27. jūlijā Saeimā pieņemtajiem grozījumiem likumā "Par akcīzes nodokli" 2020. gadā paredzētas vairākas akcīzes nodokļa izmaiņas:

- ar 2020. gada 1. janvāri tiks paaugstinātas akcīzes nodokļa likmes degvielai;
- ar 2020. gada 1. janvāri tiks paaugstinātas akcīzes nodokļa likmes cigāriem, cigarillām, smēķējamajai un karsējamajai tabakai;
- ar 2020. gada 1. martu tiks paaugstinātas akcīzes nodokļa likmes alkoholiskajiem dzērieniem un alum.

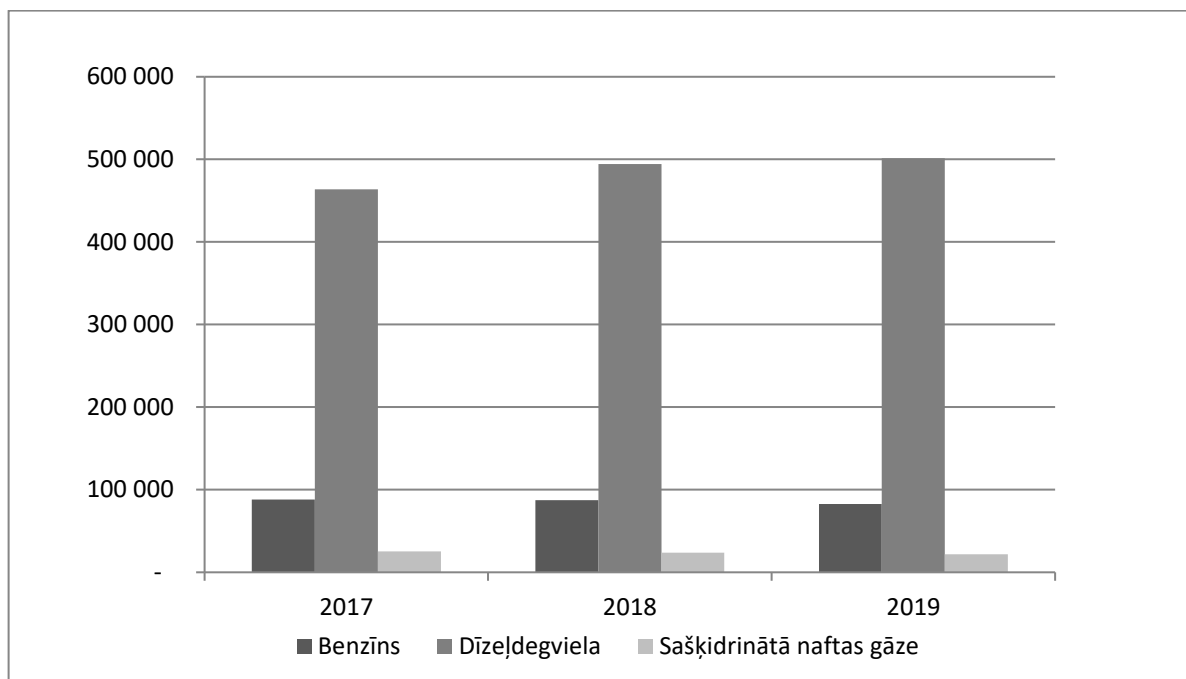
Savukārt saskaņā ar 2019. gada 8. jūlijā Saeimā pieņemtajiem grozījumiem likumā “Par akcīzes nodokli”, samazināta akcīzes nodokļa likme pārējiem alkoholiskajiem dzērieniem laika periodā no 2019. gada 1. augusta līdz 2020. gada 29. februārim.

Saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2020. gadam” akcīzes nodokļa ieņēmumi tiek plānoti 1 203,4 milj. *euro* apmērā, kas ir par 86,4 milj. *euro* jeb 7,7% vairāk nekā prognozēts 2019. gadā.

Akcīzes nodoklis naftas produktiem

2019. gada sešos mēnešos akcīzes nodokļa naftas produktiem ieņēmumi bija 264,4 milj. *euro*. Salīdzinot ar 2018. gada sešiem mēnešiem, tie palielinājās par 8,7 milj. *euro* jeb 3,4%, bet, salīdzinot ar plānoto, iekasēts par 8,5 milj. *euro* jeb 3,1% mazāk, kas saistīts ar lēnāku patēriņam nodotā naftas produktu apjoma pieauguma tempu nekā iepriekš tika prognozēts.

Saskaņā ar Valsts ieņēmumu dienesta informāciju naftas produktu kopējā patēriņa apjoms 2019. gada piecos mēnešos un 2018. gada decembrī salīdzinājumā ar 2018. un 2017. gada attiecīgo periodu samazinājies par 0,2%, t.sk. dīzeļdegvielas patēriņš pieaudzis par 1,4%, bet benzīna un sašķidrinātās naftas gāzes patēriņš samazinājies attiecīgi par 5,4% un 9,0 procentiem. Degvieleļļas patēriņš palielinājies par 74,5%, bet petrolejas patēriņš samazinājies par 1,7 procentiem. Degvielas patēriņa tendences un struktūra pa veidiem atspoguļota 3.2. attēlā.

3.2. att. Naftas produktu patēriņš attiecīgā gada piecos mēnešos un iepriekšējā gada decembrī, tonnās

(Datu avots: Valsts ieņēmumu dienests)

Saskaņā ar Ceļu satiksmes drošības direkcijas informāciju 2019. gada 1. jūlijā, salīdzinot ar 2018. gada 1. jūliju, kopējais reģistrēto transportlīdzekļu skaits palielinājies par 2,2%, t.sk. transportlīdzekļu, kas patērē dīzeļdegvielu, īpatsvars kopējā transportlīdzekļu skaitā ir pieaudzis no 61,7% līdz 64,3% un to skaits ir 525 879, benzīnu patērējošo transportlīdzekļu īpatsvars ir samazinājies no 31,5% līdz 29,3% un to skaits ir 239 510. Sašķidrinātās naftas gāzes patērējošo transportlīdzekļu īpatsvars samazinājies par 0,4 procentpunktiem.

Patēriņa pieauguma tempa samazinājumu ietekmēja nodokļu reformas ietvaros pieņemtais akcīzes nodokļa likmju paaugstinājums degvielai 2018. gadā, naftas cenu pieaugums, lēnāks transportlīdzekļu skaita pieaugums, kā arī akcīzes nodokļa politika Baltijas valstīs. 3.8. tabulā atspoguļotas akcīzes nodokļa likmes degvielai Baltijas valstīs un Polijā.

**3.8. tabula. Akcīzes nodokļa likmes degvielai Baltijas valstīs un Polijā
2018. – 2020. gadā**

Benzīns, euro par 1000 l	2018	2019	2020
Latvija	476	476	509
Lietuva	434	434	434
Igaunija	563	563	563
Polija	388	391	391
Dīzeļdegviela, euro par 1000 l	2018	2019	2020
Latvija	372	372	414
Lietuva	347	347	347
Igaunija	493	493	493
Polija	339	343	343
Sašķidrinātās naftas gāzes, euro par 1000 kg	2018	2019	2020
Latvija	244	244	285
Lietuva	304	304	304
Igaunija	193	193	193
Polija	193	195	195

3.8. tabulā redzams, ka nodokļa likmes benzīnam un dīzeļdegvielai Lietuvā un Polijā ir zemākas nekā Latvijā, kas negatīvi ietekmē Latvijas konkurētspēju, īpaši attiecībā uz dīzeļdegvielu, kas ir komercpārvadājumos un uzņēmējdarbībā pamatā izmantotā degviela.

Akcīzes nodokļa ieņēmumus ietekmēja arī 2018. gada 25. oktobrī Saeimā pieņemtie grozījumi likumā “Par akcīzes nodokli”, kas nosaka, ka ar 2019. gada 1. janvāri lauksaimniekiem paredzēto marķēto dīzeļdegvielu atļauts izmantot kravas automobiļus, kuros sēdvietu skaits, neskaitot vadītāja sēdvietu, nepārsniedz četras sēdvietas līdzšinējo divu sēdvietu vietā.

Papildus iepriekš minētajam, pamatojoties uz vienošanos ar Lauku atbalsta dienestu “Par naftas produktu ar akcīzes nodokļa atvieglojumu vai atbrīvojumu no akcīzes nodokļa uzskaites nodrošināšanu Lauku atbalsta dienesta Elektroniskajā pieteikšanās sistēmā tiešsaistes datu pārraides režīmā”, Valsts ieņēmumu dienestam ar 2019. gada 1. februāri ir iespēja savlaicīgi identificēt riskus lauksaimniecības vajadzībām paredzētu naftas produktu neatbilstošā izmantošanā, nodrošinot efektīvu naftas produktu aprites uzraudzību un kontroli.

Nemot vērā iepriekš uzskaitītos faktoros, akcīzes nodokļa no naftas produktiem ieņēmumi 2019. gadam prognozēti 566,3 milj. euro apmērā, kas ir par 10,0 milj. euro jeb par 1,7% mazāk nekā plānots.

Sagatavojot 2020. gada akcīzes nodokļa naftas produktiem ieņēmumu plānu, tika ņemtas vērā iepriekš minēto makroekonomisko rādītāju izmaiņas, jaunā 2019. gada prognozētā bāze, pieņemtie grozījumi normatīvajos aktos, prognozētā apliekamo objektu patēriņa dinamika un akcīzes nodokļa politika Baltijas valstīs.

Saskaņā ar 2017. gada 27. jūlijā Saeimā pieņemtajiem grozījumiem likumā “Par akcīzes nodokli” ar 2020. gada 1. janvāri tiks paaugstinātas akcīzes nodokļa likmes naftas produktiem, ko izmanto par degvielu (skatīt 3.9. tabulu). Fiskālā ietekme iekļauta akcīzes nodokļa ieņēmumu bāzes prognozēs.

3.9. tabula. Akcīzes nodokļa likmes naftas produktiem, ko izmanto par degvielu, 2018. – 2020. gadā, euro

Naftas produkta veids	01.01.2018.	01.01.2020.
Svinu nesaturošs benzīns, par 1000 litriem	476,0	509,0
Dīzeļdegviela, petroleja, degviellejla, kuras kolorimetriskais indekss ir mazāks par 2,0 un kinemātiskā viskozitāte 50°C ir mazāka par 25 mm ² /s, par 1000 litriem*	372,0	414,0
Lauksaimniecībā izmantotā dīzeļdegviela ¹	50,0 / 55,80	62,1
Sašķidrinātās naftas gāzes, par 1000 kg	244,0	285,0

¹ Dīzeļdegviela, kas tiek marķēta saskaņā ar likuma “Par akcīzes nodokli” 28. pantu un kuru izmanto atbilstoši minētā likuma 18. panta piektajā daļā noteiktajam veidam, mērķiem un nosacījumiem, ar 2018. gada 1. jūliju akcīzes nodoklis tiek piemērots 15% apmērā no akcīzes nodokļa standartlikmes dīzeļdegvielai.

Ņemot vērā paredzēto akcīzes nodokļa likmju pieaugumu, degvielas cenas (akcīzes nodoklis un tam piemērojamā pievienotās vērtības nodokļa daļa) 2020. gadā paaugstināsies: dīzeļdegvielai par 0,051 *euro* jeb 11,3%, benzīnam par 0,04 *euro* jeb 6,9% un sašķidrinātajām naftas gāzēm (autogāzei) par 0,027 *euro* jeb 16,8% par litru degvielas.

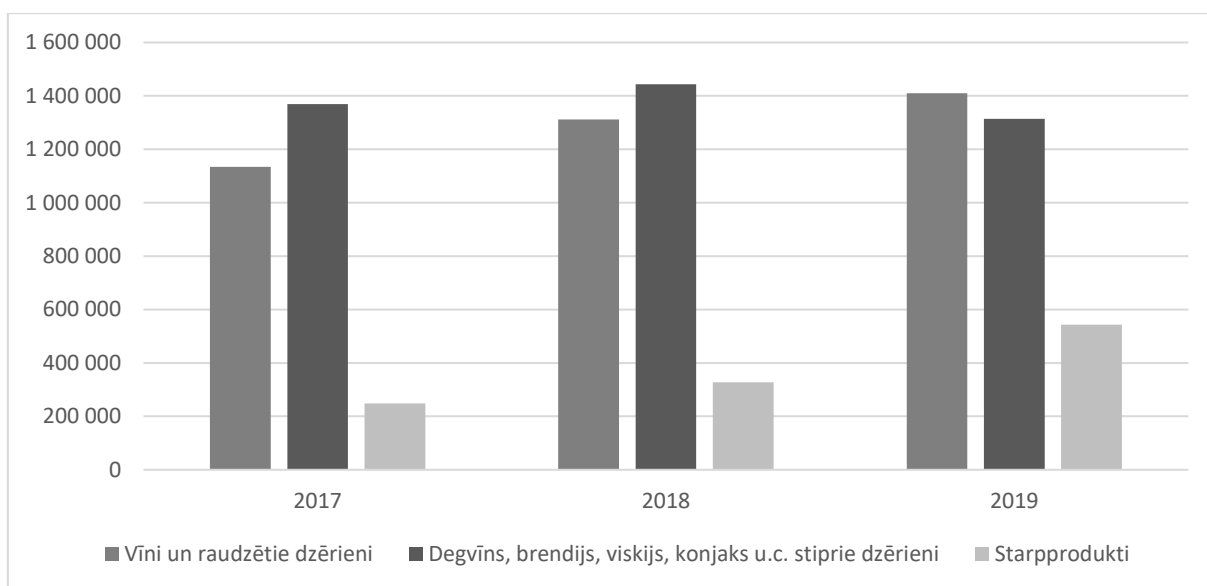
Savukārt 3.8. tabulā (skatīt iepriekš) redzams, ka pārējās Baltijas valstīs un Polijā pagaidām nav plānots likmju paaugstinājums degvielai, negatīvi ietekmējot Latvijas konkurētspēju un palielinot risku samazināties patēriņam. 2020. gadā nodokļu līmenis (akcīzes nodoklis un tam piemērojamā pievienotās vērtības nodokļa daļa) dīzeļdegvielai Lietuvā būs par 0,081 *euro* zemāks, bet Polijā par 0,079 *euro* zemāks nekā Latvijā, savukārt benzīnam nodokļu līmenis Lietuvā būs par 0,091 *euro* zemāks un Polijā par 0,135 *euro* zemāks nekā Latvijā.

Ņemot vērā iepriekš minētos faktorus, likumā “Par valsts budžetu 2020. gadam” akcīzes nodokļa naftas produktiem ieņēmumi tiek plānoti 632,6 milj. *euro* apmērā, kas ir par 66,3 milj. *euro* jeb 11,7% vairāk nekā prognozēts 2019. gadam.

Akcīzes nodoklis alkoholiskajiem dzērieniem un alu

2019. gada sešos mēnešos akcīzes nodokļa alkoholiskajiem dzērieniem (neskaitot alu) ieņēmumi bija 103,0 milj. *euro*. Salīdzinot ar 2018. gada sešiem mēnešiem, akcīzes nodokļa ieņēmumi no alkoholiskajiem dzērieniem pieauguši par 13,3 milj. *euro* jeb par 14,8%. Savukārt salīdzinājumā ar plānoto iekasēs par 1,0 milj. *euro* jeb 1,0% mazāk.

Saskaņā ar Valsts ieņēmumu dienesta informāciju 2019. gada sešos mēnešos un 2018. gada decembrī, salīdzinot ar 2018. un 2017. gada attiecīgo periodu, patēriņam nodots par 5,5% vairāk alkoholisko dzērienu (neskaitot alu). Pārējo alkoholisko dzērienu patēriņš samazinājies par 9,3%, vīna un raudzēto dzērienu patēriņš palielinājies par 7,5% un starpproduktu patēriņš palielinājies par 66,0% (skatīt 3.3. att.). Būtiskais starpproduktu patēriņa pieaugums tieši saistīts ar to, ka daļa alkoholisko dzērienu (kokteiļi) nepamatoti tiek klasificēti alkoholisko dzērienu grupā, kur akcīzes nodokļa likme ir zemāka, kas samazināja patērēto pārējo alkoholisko dzērienu apjomu.

3.3. att. Alkoholisko dzērienu patēriņš attiecīgā gada piecos mēnešos un iepriekšējā gada decembrī, dekalitri

(Datu avots: Valsts ieņēmumu dienests)

Sešu mēnešu ieņēmumus ietekmēja arī iepriekšējos gados pieņemtās likumdošanas izmaiņas. Saskaņā ar 2017. gada 27. jūlijā Saeimā pieņemtajiem grozījumiem likumā “Par akcīzes nodokli” ar 2019. gada 1. martu tika paaugstinātas akcīzes nodokļa likmes visiem alkoholisko dzērienu veidiem, izņemot raudzētos dzērienus ar absolūtā spirta saturu zem 6 tilpumprocentiem. Savukārt ar 2018. gada 25. oktobrī Saeimā pieņemtajiem grozījumiem likumā “Par akcīzes nodokli” ar 2019. gada 1. martu mazajās alkoholisko dzērienu darītavās saražotajiem pārējiem alkoholiskajiem dzērieniem tiek piemērota samazinātā likme 50% apmērā no standartlikmes.

Alkoholisko dzērienu patēriņu ietekmēja ne vien iepriekš minētās izmaiņas normatīvajos aktos, bet arī akcīzes nodokļa alkoholiskajiem dzērieniem politika Igaunijā. Būtisko akcīzes nodokļa likmju atšķirību dēļ 2017. un 2018. gadā attīstījās alkoholisko dzērienu un alus tirdzniecība Latvijas – Igaunijas pierobežā. Lai arī iepriekš Igaunijā bija plānots turpināt paaugstināt akcīzes nodokļa likmes alkoholiskajiem dzērieniem un alum arī 2019. un 2020. gadā, tomēr 2018. gada nogalē tika nolemts tās saglabāt 2018. gada līmenī. Savukārt 2019. gada 13. jūnijā Igaunijas valdība nolēma par 25% samazināt akcīzes nodokļa likmes pārējiem alkoholiskajiem dzērieniem, raudzētajiem dzērieniem ar absolūtā spirta saturu zem 6 tilpumprocentiem un alum.

Nemot vērā to, ka Igaunijas parlamenta lēmums par 25% samazināt akcīzes nodokļa likmes atsevišķiem alkoholisko dzērienu veidiem pasliktinātu Latvijas konkurētspēju ar kaimiņvalstīm un negatīvi ietekmētu alkoholisko dzērienu apriti Latvijā, it īpaši Latvijas – Igaunijas pierobežā, Latvijai saglabājot iepriekš plānotās akcīzes nodokļa likmes, 2019. gada 8. jūlijā Saeima pieņēma grozījumus likumā “Par akcīzes nodokli”, akcīzes nodokļa likmi pārējiem alkoholiskajiem dzērieniem laika periodā no 2019. gada 1. augusta līdz 2020. gada 29. februārim samazinot līdz 1564 euro par 100 litriem absolūtā spirta (skatīt 3.10. tabulu).

3.10. tabula. Akcīzes nodokļa likmes alkoholiskajiem dzērieniem Baltijas valstīs 2018. – 2020. gadā

Alkoholiskā dzēriena veids	2018	2019	2020
Raudzētie dzērieni ar absolūtā spirta saturu zem 6 tilpumprocentiem, euro/100 l			
Latvija	64,00	64,00	64,00
Lietuva ¹	65,46	65,46	65,46

Alkoholiskā dzēriena veids	2018	2019	2020
Igaunija ²	77,44 / 84,41	84,41 / 63,35	63,35
Vīns un raudzētie dzērieni ar absolūtā spirta saturu virs 6 tilpumprocentiem, euro/100 l			
Latvija³	78,00 / 92,00	92,00 / 101,00	101,00 / 111,00
Lietuva ¹	164,67	164,67	164,67
Igaunija ²	123,18 / 147,82	147,82	147,82
Starpprodukti ar absolūtā spirta saturu līdz 15 tilpumprocentiem, euro/100 l			
Latvija³	78,00 / 92,00	92,00 / 101,00	101,00 / 111,00
Lietuva	185,82	185,82	185,82
Igaunija ²	263,03 / 289,33	289,33	289,33
Starpprodukti ar absolūtā spirta saturu no 15 tilpumprocentiem līdz 22 tilpumprocentiem, euro/100 l			
Latvija³	130,00 / 150,00	150,00 / 168,00	168,00 / 185,00
Lietuva	264,52	264,52	264,52
Igaunija ²	263,03 / 289,33	289,33	289,33
Pārējie alkoholiskie dzērieni, euro par 100 l absolūtā spirta			
Latvija³	1 450,00 / 1 670,00	1 670,00 / 1 840,00/ 1 564,00	1 564,00 / 2 025,00
Lietuva ¹	1 665,04	1 0665,04/ 1 832,00	1 832,00
Igaunija ²	2 389,00 / 2 508,00	2 508,00/ 1 881,00	1 881,00

¹ Lietuvā samazinātā likme tiek piemērota raudzētajiem dzērieniem un vīnam ar spirta saturu zem 8 tilpumprocentiem. Pārējiem alkoholiskajiem dzērieniem likme paaugstināta ar 01.03.2019.

² 2018. gadā likmes Igaunijā paaugstinātas ar 01.02.2018. 2019. gadā likmes raudzētajiem dzērieniem un vīnam ar absolūtā spirta saturu zem 6 tilpumprocentiem un pārējiem alkoholiskajiem dzērieniem samazinātas ar 01.07.2019.

³ Latvijā likmes paaugstinātas ar katra gada 1. martu. Pārējiem alkoholiskajiem dzērieniem likme 2019. gadā paaugstināta ar 01.03.2019., bet no 01.08.2019. līdz 29.02.2020. noteikta samazinātā likme 1 564,0 euro par 100 litriem absolūtā spirta.

Tā rezultātā Latvijā akcīzes nodoklis pārējiem alkoholiskajiem dzērieniem iepriekš minētajā laika periodā būs zemākais Baltijā. Līdz 2020. gada 29. februārim nodokļu daļas cenas atšķirība, ieskaitot pievienotās vērtības nodokli, salīdzinājumā ar Igauniju būs 1,46 *euro* par litru stiprā alkoholiskā dzēriena (ar absolūtā spirta sastāvu 40 tilpumprocenti), bet salīdzinājumā ar Lietuvu 1,30 *euro*. Līdz ar to prognozējams, ka alkoholisko dzērienu tirdzniecība Latvijas – Igaunijas pierobežā minētajā laika periodā turpinās pastāvēt un varētu attīstīties arī Latvijas – Lietuvas pierobežā.

Ņemot vērā iepriekš minētos faktorus, akcīzes nodokļa alkoholiskajiem dzērieniem ieņēmumi 2019. gadā prognozēti 222,2 milj. *euro* apmērā, kas ir par 1,2 milj. *euro* jeb par 0,5% mazāk nekā plānots.

Sagatavojot 2020. gada akcīzes nodokļa alkoholiskajiem dzērieniem ieņēmumu plānu, tika ņemta vērā jaunā prognozētā 2019. gada bāze, 2017.–2019. gadā pieņemtie grozījumi normatīvajos aktos, prognozētā apliekamo objektu patēriņa dinamika, ņemot vērā Igaunijas un Lietuvas nodokļu politiku attiecībā uz akcīzes nodokli alkoholiskajiem dzērieniem, un iepriekš minēto makroekonomisko rādītāju izmaiņas.

3.10. tabulā atspoguļotas arī 2020. gadā plānotās akcīzes nodokļa likmju izmaiņas alkoholiskajiem dzērieniem. Saskaņā ar 2019. gada 8. jūlijā Saeimā pieņemtajiem grozījumiem akcīzes nodokļa likme pārējiem alkoholiskajiem dzērieniem laika periodā no 2019. gada 1. augusta līdz 2020. gada 29. februārim samazināta par 15%. Fiskālā ietekme 2020. gadā – 4,2 milj. *euro*. Savukārt ar 2017. gada 27. jūlijā pieņemtajiem grozījumiem likumā “Par akcīzes nodokli” ar 2020. gada 1. martu tiks paaugstinātas akcīzes nodokļa likmes visiem alkoholisko dzērienu veidiem, izņemot raudzētos dzērienus ar absolūtā spirta saturu līdz 6 tilpumprocentiem. Fiskālā ietekme iekļauta akcīzes nodokļa ieņēmumu bāzes prognozēs.

Ar 2020. gada 1. martu, kad Latvijā likmi pārējiem alkoholiskajiem dzērieniem plānots paaugstināt par 29,5%, cenu starpība litram stiprā alkoholiskā dzēriena mainīsies par labu Igaunijai un Lietuvai, nodokļu daļas atšķirībai litram stiprā alkoholiskā dzēriena ar Lietuvu sasniedzot 0,93 *euro* par litru un 0,77 *euro* par litru ar Igauniju. Prognozējams, ka šo izmaiņu

rezultātā gada otrajā pusē pakāpeniski izzudīs tirdzniecība pierobežā, kā arī straujais cenas pieaugums (par 2,23 *euro* jeb 29,5% vienam litram stiprā alkoholiskā dzēriena ar absolūtā spirta saturu 40 tilpumprocenti) atstās negatīvu ietekmi uz iekšzemes patēriņu.

Nemot vērā iepriekš minēto, 2020. gada akcīzes nodokļa no alkoholiskajiem dzērieniem ieņēmumi saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2020. gadam” plānoti 227,0 milj. *euro* apmērā, kas ir par 4,8 milj. *euro* jeb 2,2% vairāk nekā prognozēts 2019. gadam.

2019. gada sešos mēnešos akcīzes nodokļa **alum** ieņēmumi bija 24,8 milj. *euro*, kas, salīdzinot ar 2018. gada sešiem mēnešiem, ir par 2,3 milj. *euro* jeb 10,4% vairāk. Salīdzinot ar sešos mēnešos plānoto, iekasēts par 1,9 milj. *euro* jeb 7,2% mazāk.

Tāpat kā attiecībā uz akcīzes nodokļa ieņēmumiem no alkoholiskajiem dzērieniem, arī nodokļa ieņēmumus no alus ietekmē Latvijas – Igaunijas pierobežā notiekošā alkoholisko dzērienu un alus tirdzniecība un akcīzes nodokļa likmju paaugstināšana. Ar 2017. gada 27. jūlijā Saeimā pieņemtajiem grozījumiem likumā “Par akcīzes nodokli” ar 2019. gada 1. martu akcīzes nodokļa likmes alum tika paaugstinātas līdz 7,4 *euro* par katru absolūtā spirta tilpumprocentu par 100 litriem alus, bet minimālā likme – līdz 13,6 *euro* par 100 litriem alus.

Saskaņā ar Valsts ieņēmumu dienesta informāciju alus produktu kopējais patēriņš 2019. gada piecos mēnešos un 2018. gada decembrī salīdzinājumā ar 2018. un 2017. gada atbilstošo periodu ir samazinājies par 5,8 procentiem. Alus patēriņa samazinājumu ietekmēja mazumtirdzniecības cenu pieaugums ar 2019. gada martu, kas bija lielāks nekā nodokļu daļas pieaugums.

Akcīzes nodokļa ieņēmumus no alus ietekmē arī mazajās alus darītavās saražotā alus daudzuma pieauguma dinamika, jo tajās saražotajam alum (par pirmajiem 10 000 hektolitru kalendārajā gadā) tiek piešķirts akcīzes nodokļa atvieglojums 50% apmērā. Patstāvīgās mazās alus darītavas statuss 2019. gada jūnija beigās bija piešķirts 55 komersantiem. 2019. gada sešos mēnešos tajās saražoti 1,1 milj. dekalitri jeb 27% no visa Latvijā ražotā alus apjoma.

Nemot vērā iepriekš minētos faktorus, akcīzes nodokļa alum ieņēmumi 2019. gadam prognozēti 59,1 milj. *euro* apmērā, kas ir par 1,7 milj. *euro* jeb par 2,8% mazāk nekā plānots.

Sagatavojot 2020. gada akcīzes nodokļa alum ieņēmumu plānu, tika ņemta vērā jaunā prognozētā 2019. gada bāze, 2017. – 2018. gadā pieņemtie grozījumi normatīvajos aktos, prognozētā apliekamo objektu patēriņa dinamika, ņemot vērā Igaunijas un Lietuvas nodokļu politiku attiecībā uz akcīzes nodokli alkoholiskajiem dzērieniem un alum, un iepriekš minēto makroekonomisko rādītāju izmaiņas.

Saskaņā ar 2017. gada 27. jūlijā pieņemtajiem grozījumiem likumā “Par akcīzes nodokli” ar 2020. gada 1. martu akcīzes nodokļa likme alum tiks paaugstināta no 7,4 *euro* līdz 8,1 *euro* par katru spirta tilpumprocentu, bet minimālais līmenis no 13,6 *euro* līdz 14,9 *euro* par 100 litriem alus. Fiskālā ietekme iekļauta akcīzes nodokļa ieņēmumu bāzes prognozēs.

3.11. tabulā atspoguļotas akcīzes nodokļa alum likmes arī pārējās Baltijas valstīs. Kā jau iepriekš tika minēts, ar 2019. gada 1. jūliju Igaunijā tika samazināta akcīzes nodokļa likme alum līdz 12,7 *euro* par katru spirta tilpumprocentu. Tomēr, neskatoties uz likmes samazinājumu Igaunijā, joprojām saglabāsies pietiekami liela cenu atšķirība (nodokļu daļas cenas atšķirība, ieskaitot pievienotās vērtības nodokli, litram alus (ar absolūtā spirta saturu 5,2 tilpumprocenti) līdz 2020. gada 29. februārim būs 0,33 *euro*, bet ar 2020. gada 1. martu tā būs 0,28 *euro*). Līdz ar to prognozējams, ka alus tirdzniecība Igaunijas – Latvijas pierobežā nedaudz samazināsies, bet turpinās pastāvēt.

3.11. tabula. Akcīzes nodokļa likmes alum Baltijas valstīs

	2018	2019	2020
Alus, euro par katru spirta tilpumprocentu par 100 l			
Latvija¹	4,5 / 6,80	6,8 / 7,40	7,4 / 8,10
Lietuva	7,11	7,11	7,11
Igaunija ²	15,52 / 16,92	16,92/ 12,70	12,70

¹ Latvijā likme tiek paaugstināta ar katra gada 1. martu

² Igaunijā 2018. gadā likme tika paaugstināta ar 01.02.2018. 2019.gadā likme samazināta ar 01.07.2019.

Nemot vērā iepriekš minēto, 2020. gada akcīzes nodokļa no alus ieņēmumi saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2020. gadam” tiek plānoti 63,2 milj. *euro* apmērā, kas ir par 4,1 milj. *euro* jeb 6,9% vairāk nekā prognozēts 2019. gadam.

Akcīzes nodoklis tabakas izstrādājumiem

Akcīzes nodokļa tabakas izstrādājumiem ieņēmumi 2019. gada sešos mēnešos bija 107,3 milj. *euro*. Salīdzinot ar 2018. gada sešiem mēnešiem, akcīzes nodokļa ieņēmumi no tabakas izstrādājumiem ir palielinājušies par 14,6 milj. *euro* jeb 15,8%, bet, salīdzinot ar sešos mēnešos plānoto, iekasēts par 6,6 milj. *euro* jeb 6,6% vairāk. Tas galvenokārt saistīts ar legālajam patēriņam nodoto cigarešu apjoma pieaugumu un akcīzes nodokļa likmju paaugstināšanu.

Saskaņā ar Valsts ieņēmumu dienesta informāciju kopējais patēriņam Latvijā nodoto cigarešu apjoms 2019. gada piecos mēnešos un 2018. gada decembrī salīdzinājumā ar 2018. un 2017. gada atbilstošo periodu ir palielinājies par 3,3%. Būtiskais cigarešu patēriņa pieaugums saistīts ne vien ar legālā patēriņa pieaugumu, bet arī saistībā ar 2019. gada maijā ieviestajām likumdošanas izmaiņām, kas noteica “Tabakas izstrādājumu izsekojamības sistēmas” cigaretēm un tinamajai tabakai (Track&Trace) ieviešanu, kā rezultātā līdz minētajam datumam patēriņam tika nodotas tās cigaretes, kas neatbilda šai sistēmai. Smēķējamās tabakas patēriņš iepriekš minētajā periodā pieaudzis par 29,5%, bet cigāru un cigarillu patēriņš samazinājās par 6,3%. Strauji pieaug patēriņam nodotais karsējamās tabakas apjoms – 2018. gada decembrī un 2019. gada piecos mēnešos patēriņam nodoti par 16,5 reizēm vairāk karsējamās tabakas nekā 2018. un 2017. gada atbilstošajos periodos.

Akcīzes nodokļa ieņēmumus ietekmē ne vien nodokļa objektu patēriņa dinamika, bet arī iepriekšējos gados pieņemtās izmaiņas normatīvajos aktos. Saskaņā ar 2016. gada 23. novembrī Saeimā pieņemtajiem grozījumiem likumā “Par akcīzes nodokli” ar 2019. gada 1. janvāri :

- akcīzes nodoklis cigāriem un cigarillām tika paaugstināts no 73,0 *euro* līdz 88,0 *euro* par 1 000 gab;
- akcīzes nodoklis smēķējamai tabakai – smalki sagrieztai tabakai cigarešu uztīšanai, citai smēķējamai tabakai, tabakas lapām un karsējamai tabakai – tika paaugstināts no 66,0 *euro* līdz 70,0 *euro* par 1 000 gramiem.

Savukārt saskaņā ar 2017. gada 27. jūlijā pieņemtajiem grozījumiem likumā “Par akcīzes nodokli” ar 2019. gada 1. jūliju cigaretēm akcīzes nodoklis tika paaugstināts no 74,6 *euro* līdz 78,7 *euro* par 1 000 cigaretēm, bet minimālais akcīzes nodokļa līmenis tika paaugstināts no 109,2 *euro* līdz 114,7 *euro* par 1 000 cigaretēm.

Nemot vērā iepriekš minēto, akcīzes nodokļa tabakas izstrādājumiem ieņēmumi 2019. gadā prognozēti 230,2 milj. *euro* apmērā, kas ir par 10,8 milj. *euro* jeb par 4,9% vairāk, salīdzinot ar plānoto.

Sagatavojot 2020. gada akcīzes nodokļa tabakas izstrādājumiem ieņēmumu plānu, tika ņemtas vērā iepriekš minētās makroekonomisko rādītāju izmaiņas, jaunā 2019. gada prognozētā

bāze, pieņemtie grozījumi normatīvajos aktos un prognozētā apliekamo objektu patēriņa dinamika.

Saskaņā ar 2017. gada 27. jūlijā pieņemtajiem grozījumiem likumā “Par akcīzes nodokli”:

- ar 2019. gada 1. jūliju akcīzes nodokļa likme cigaretēm tika paaugstināta no 74,6 *euro* līdz 78,7 *euro* par 1 000 cigaretēm, bet minimālais akcīzes nodokļa līmenis tiks paaugstināts no 109,2 *euro* līdz 114,7 *euro* par 1 000 cigaretēm;
- ar 2020. gada 1. janvāri akcīzes nodoklis cigāriem un cigarillām tiks paaugstināts no 88,0 *euro* līdz 95,2 *euro* par 1 000 gab, bet smēķējamai tabakai – smalki sagrieztai tabakai cigarešu uztīšanai, citai smēķējamai tabakai, tabakas lapām un karsējamai tabakai – tas tiks paaugstināts no 70,0 *euro* līdz 75,0 *euro* par 1 000 gramiem.

Fiskālā ietekme iekļauta akcīzes nodokļa ieņēmumu bāzes prognozēs.

Ņemot vērā iepriekš minēto, 2020. gada akcīzes nodokļa no tabakas izstrādājumiem ieņēmumi saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2020. gadam” tiek plānoti 240,8 milj. *euro* apmērā, kas, salīdzinot ar 2019. gada prognozi, ir par 10,6 milj. *euro* jeb 4,6% vairāk.

Akcīzes nodoklis pārējām akcīzes precēm

2019. gada sešos mēnešos akcīzes nodokļa ieņēmumi no pārējām akcīzes precēm - kafiju, bezalkoholiskajiem dzērieniem un elektroniskajās cigaretēs izmantojamajiem šķidrumiem - bija 8,2 milj. *euro*. Salīdzinājumā ar 2018. gada atbilstošo periodu akcīzes nodokļa ieņēmumi no tām ir palielinājušies par 0,3 milj. *euro* jeb 4,5%, bet, salīdzinot ar plānoto, iekasēts par 0,2 milj. *euro* jeb 2,7% vairāk.

Saskaņā ar Valsts ieņēmumu dienesta sniegto informāciju bezalkoholisko dzērienu patēriņš 2019. gada piecos mēnešos un 2018. gada decembrī salīdzinājumā ar 2018. un 2017. gada atbilstošo periodu ir palielinājies par 1,3%, bet kafijas patēriņš tai pašā periodā palielinājies par 10,2%. Elektroniskajās cigaretēs izmantojamo šķidrumu patēriņš pieaudzis par 70,1%.

Ņemot vērā pārējo akcīzes preču patēriņa dinamiku un sešu mēnešu izpildi, akcīzes nodokļa ieņēmumi no pārējām akcīzes precēm 2019. gadā prognozēti 17,6 milj. *euro* apmērā, kas ir par 0,6 milj. *euro* jeb 3,5% vairāk nekā plānots.

Sagatavojot 2020. gada akcīzes nodokļa pārējām precēm ieņēmumu plānu, tika ņemtas vērā iepriekš minētās makroekonomisko rādītāju izmaiņas, jaunā 2019. gada prognozētā bāze, kā arī prognozētā apliekamo objektu patēriņa dinamika.

2020. gada akcīzes nodokļa ieņēmumi no pārējām akcīzes precēm saskaņā ar likumu „Par valsts budžetu 2020.gadam” tiek plānoti 18,0 milj. *euro* apmērā, kas ir par 0,4 milj. *euro* jeb 2,3% vairāk nekā prognozēts 2019. gadam.

Akcīzes nodoklis dabasgāzei

2019. gada sešos mēnešos akcīzes nodokļa ieņēmumi par dabasgāzi bija 13,0 milj. *euro*. Salīdzinot ar 2018. gada sešiem mēnešiem, akcīzes nodoklis par dabasgāzi iekasēts par 0,4 milj. *euro* jeb 2,9% mazāk. Salīdzinot ar plānoto, iekasēts par 0,7 milj. *euro* jeb 5,2% mazāk. Ieņēmumu samazinājums un plāna neizpilde saistīta ar dabasgāzes patēriņa dinamiku: saskaņā ar informāciju iesniegtajās dabasgāzes akcīzes nodokļa deklarācijās, dabasgāzes daudzums, kas izmantots par kurināmo, 2018. gada decembrī un 2019. gada piecos mēnešos, salīdzinot ar attiecīgo periodu pērn, samazinājies par 2,6%. Dabasgāzes, ko izmanto par kurināmo, patēriņa dinamika ir tieši saistīta ar laikapstākļiem. Saskaņā ar Centrālās statistikas

pārvaldes apkopoto informāciju 2018. gada decembrī un 2019. gada pirmajos trīs mēnešos vidējā gaisa temperatūra, salīdzinot ar 2017. un 2018. gada atbilstošo periodu, palielinājusies par 1,9 C⁰, kas atspoguļojas gan dabasgāzes, ko izmanto par kurināmo, patēriņa dinamikā, gan akcīzes nodokļa ieņēmumos.

Nemot vērā dabasgāzes patēriņa dinamiku un sešu mēnešu izpildi, akcīzes nodokļa dabasgāzei ieņēmumi 2019. gadā prognozēti 21,6 milj. *euro* apmērā, kas ir par 0,5 milj. *euro* jeb 2,3% mazāk nekā plānots.

Sagatavojot 2020. gada akcīzes nodokļa dabasgāzei ieņēmumu plānu, tika ņemtas vērā iepriekš minētās makroekonomisko rādītāju izmaiņas, jaunā 2019. gada prognozētā bāze, kā arī prognozētā dabasgāzes patēriņa dinamika. 2020. gada akcīzes nodokļa ieņēmumi no dabasgāzes tiek plānoti 21,8 milj. *euro* apmērā, kas ir par 0,2 milj. *euro* jeb par 0,9% vairāk nekā prognozēts 2019. gadam.

3.12.tabula. Akcīzes nodokļa ieņēmumi pa veidiem

	2017	2018	2019	2020
	fakts		prognoze	plāns ¹
Akcīzes nodoklis, milj. <i>euro</i>	907,0	1 029,2	1 117,0	1 203,4
<i>pieauguma tempi faktiskās cenās, %</i>	5,3	13,5	8,5	7,7
<i>% no IKP</i>	3,4	3,5	3,6	3,6
Alkoholiskie dzērieni	161,2	188,9	222,2	227,0
Alus	36,8	53,1	59,1	63,2
Naftas produkti	482,2	539,6	566,3	632,6
Tabakas izstrādājumi	191,8	208,8	230,2	240,8
Dabasgāze	19,6	22,0	21,6	21,8
Pārējās akcīzes preces	15,3	16,8	17,6	18,0

¹ saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2020. gadam"

Muitas nodoklis

Muitas nodokļa ieņēmumi 2019. gada sešos mēnešos bija 24,8 milj. *euro*, kas ir par 0,1 milj. *euro* jeb 0,3% mazāk nekā 2018. gada atbilstošajā periodā. Salīdzinot ar plānoto, iekasēts par 1,2 milj. *euro* jeb 4,5% mazāk.

Analizējot muitas nodokļa ieņēmumu komponentes, secināms, ka ieņēmumi no ievad muitas nodokļa, salīdzinot ar 2018. gada sešiem mēnešiem, pieauguši par 1,3 milj. *euro* jeb 6,1%, savukārt antidempinga maksājumi samazinājušies par 1,4 milj. *euro* jeb 41,8 procentiem. Tas saistīts ar to, ka 2018. gadā bija vērojams netipiski liels šī maksājuma veida ieņēmumu pieaugums, galvenokārt pamatojoties uz 2018. gada 17. jūlija Komisijas Īstenošanas regulu (ES) 2018/1013, ar ko tika noteikti pagaidu aizsargpasākumi attiecībā uz konkrētu tērauda ražojumu importu. Savukārt ieņēmumi no antidempinga maksājumiem būtiski samazinājušies saistībā ar to, ka 2019. gada sākumā tarifu kvotas tērauda ražojumiem bija gandrīz izsmeltas un uzņēmēji bija apturējuši preču importu. Tā kā atsevišķiem tērauda ražojumiem ir piemērojams arī antidempinga maksājums, tad, apturot preču importu, tērauda izstrādājumi, par kuriem maksājams arī antidempinga maksājums, netika importēti.

Saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes datiem 2019. gada piecos mēnešos, salīdzinot ar 2018. gada pieciem mēnešiem, imports no valstīm, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstis, palielinājies par 13,4%. Savukārt saskaņā ar Valsts ieņēmumu dienesta sniegto informāciju, 2019. gada sešos mēnešos, salīdzinot ar 2018. gada atbilstošo periodu, brīvā apgrozībā laisto preču apjoms pieaudzis par 8,2% jeb 247,0 tūkst. tonnām, bet statistiskā vērtība palielinājusies par 9,8% jeb 175,1 milj. *euro*.

Nemot vērā iepriekš uzskaitītos faktus, muitas nodokļa ieņēmumi 2019. gadā tiek prognozēti 54,8 milj. *euro* apmērā, kas ir par 1,4 milj. *euro* jeb 2,5% mazāk nekā plānots.

Sagatavojot 2020. gada muitas nodokļa ieņēmumu plānu, tika ņemta vērā jaunā 2019. gada prognozētā bāze, prognozētais preču importa apjoma pieaugums 2020. gadā no valstīm, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstis, Eiropas Savienības vidējās svērtās muitas nodokļa likmes prognozes. 2020. gada ieņēmumi no muitas nodokļa saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2020. gadam" tiek plānoti 57,2 milj. *euro* apmērā, kas salīdzinājumā ar 2019. gada prognozētajiem ieņēmumiem ir par 2,4 milj. *euro* jeb 4,4% vairāk.

3.13. tabula. Muitas nodokļa ieņēmumi

	2017	2018	2019	2020
	fakts		prognoze	plāns ¹
Muitas nodoklis, milj. <i>euro</i>	45,3	52,8	54,8	57,2
<i>pieauguma tempi faktiskās cenās, %</i>	6,4	16,5	3,8	4,4
<i>% no IKP</i>	0,2	0,2	0,2	0,2

¹ saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2020. gadam"

Transportlīdzekļu ekspluatācijas nodoklis

Transportlīdzekļu ekspluatācijas nodokļa ieņēmumi 2019. gada sešos mēnešos bija 51,1 milj. *euro*, kas salīdzinājumā ar 2018. gada sešiem mēnešiem ir par 0,4 milj. *euro* jeb 0,7% mazāk. Salīdzinājumā ar 2019. gada sešu mēnešu plānu ieņēmumi atpaliek par 3,4 milj. *euro* jeb 6,3%. Nodokļa plāna neizpilde saistāma ar 2017. gada likumdošanas izmaiņām un tajās iekļautajam Satiksmes ministrijas fiskālajam novērtējumam no nodokļa aprēķina kārtības izmaiņām, likmju celšanas un tā piemērošanas ārvalstīs reģistrētiem transportlīdzekļiem. Līdz ar to prognoze 2019. gadam, kas tiek izmantota 2020., 2021. un 2022. gada ieņēmumu modelēšanā, ir samazināta. Tāpat, balsoties uz zemo izpildi, ir mazināti nodokļa ieņēmumu pieauguma tempi.

Saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2020. gadam" transportlīdzekļu ekspluatācijas nodokļa ieņēmumi 2020. gadā tiek plānoti 101,1 milj. *euro*, kas salīdzinājumā ar 2019. gada prognozi ir par 3,6 milj. *euro* jeb 3,7% vairāk.

Sagatavojot transportlīdzekļu ekspluatācijas nodokļa ieņēmumu plānu 2020. gadam, tika ņemtas vērā 2019. gada transportlīdzekļu ekspluatācijas nodokļa ieņēmumu izpildes tendences un reģistrēto transportlīdzekļu struktūra un skaita pieaugums, par kuriem maksājams nodoklis.

3.14. tabula. Transportlīdzekļa ekspluatācijas nodokļa ieņēmumi

	2017	2018	2019	2020
	fakts		prognoze	plāns ¹
Transportlīdzekļa ekspluatācijas nodoklis, milj. <i>euro</i>	91,0	94,3	97,5	101,1
<i>pieauguma tempi faktiskās cenās, %</i>	8,7	3,6	3,3	3,7
<i>% no IKP</i>	0,3	0,3	0,3	0,3

¹ saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2020. gadam"

Uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodoklis

Uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokļa ieņēmumi 2019. gada sešos mēnešos sastādīja 9,8 milj. *euro*, kas salīdzinājumā ar 2018. gada sešiem mēnešiem ir par 0,4 milj. *euro* jeb 4,0% mazāk. Tāpat ieņēmumi salīdzinājumā ar plānoto sešos mēnešos atpaliek par 0,6 milj. *euro* jeb 5,6%. Līdz ar to prognoze 2019. gadam, kas tiek izmantota 2020., 2021. un 2022. gada ieņēmumu modelēšanā ir samazināta. Tāpat, balsoties uz zemo izpildi un stipri mainīgajiem pieauguma tempiem, nodokļa ieņēmumu palielinājums 2019. – 2022. gadam nav plānots.

Saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2020. gadam” uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokļa ieņēmumi 2020. gadā tiek plānoti 21,5 milj. *euro* apmērā. Arī 2019. gadā prognozēti 21,5 milj. *euro* ieņēmumi.

Nosakot uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokļa ieņēmumu plānu 2020. gadam, tika ņemts vērā komersantu rīcībā esošo vieglo transportlīdzekļu skaits, tā sadalījums, balstoties uz piemērojamām likmēm, kā arī iepriekšējo gadu uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokļa ieņēmumu izpildes tendences.

3.15. tabula. Uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokļa ieņēmumi

	2017	2018	2019	2020
	fakts		prognoze	plāns ¹
Uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodoklis, milj. <i>euro</i>	21,8	21,5	21,5	21,5
<i>pieauguma tempi faktiskās cenās, %</i>	0,8	-1,5	0,0	0,0
<i>% no IKP</i>	0,08	0,07	0,07	0,06

¹ saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2020. gadam”

3.2.3. Pārējie nodokļi

Dabas resursu nodoklis

Dabas resursu nodokļa maksājumi ir tieši saistīti ar Latvijas uzņēmumu ekonomiskajām aktivitātēm un to izraisītajām vides noslodzēm, kā arī veiktajiem vides aizsardzības pasākumiem. Līdz ar to nodokļa ieņēmumi gan palielinās, palielinoties kopējai ekonomiskai aktivitātei, gan arī samazinās, uzņēmumiem un pašvaldībām veicot vides aizsardzības pasākumus. Dabas resursu nodokļa ieņēmumi tiek ieskaitīti valsts pamatbudžetā un pašvaldību speciālajā budžetā.

Dabas resursu nodokļa ieņēmumi valsts pamatbudžetā un pašvaldību speciālajā budžetā 2019. gada sešos mēnešos bija 15,0 milj. *euro*, kas ir par 1,1 milj. *euro* jeb 7,0% mazāk nekā 2018. gada atbilstošajā periodā un par 3,2 milj. *euro* jeb 17,7% mazāk nekā plānots. Valsts pamatbudžetā 2019. gada sešos mēnešos iekasēts 9,1 milj. *euro*, kas, salīdzinot ar 2018. gada atbilstošo periodu, ir par 1,4 milj. *euro* jeb 13,0% mazāk. Salīdzinot ar plānoto, iekasēts par 2,9 milj. *euro* jeb 24,3% mazāk. Dabas resursu nodokļa ieņēmumi pašvaldību speciālajā budžetā 2019. gada sešos mēnešos bija 5,9 milj. *euro*, un, salīdzinot ar 2018. gada sešiem mēnešiem, tie ir palielinājušies par 0,2 milj. *euro* jeb 4,2%. Salīdzinot ar plānoto, iekasēts par 0,3 milj. *euro* jeb 4,9% mazāk.

Nodokļa ieņēmumi samazinājušies galvenokārt par ūdens resursu lietošanu elektroenerģijas ražošanai, jo samazinājies elektroenerģijas izstrādes apjoms Daugavas hidroelektrostacijās, ko ietekmēja mazāka ūdens pietece Daugavā. Papildus tam plāna neizpilde un ieņēmumu samazinājums saistīts ar uzņēmumu piesārņojošo darbību un radītā piesārņojuma apjoma samazināšanu, resursu efektīvāku un pārdomātāku izmantošanu un ar 2016. gada nogalē veikto grozījumu Dabas resursu nodokļa likumā fiskālās ietekmes neizpildi.

Saskaņā ar 2016. gada 23. novembrī pieņemtajiem grozījumiem Dabas resursu nodokļa likumā ar 2019. gada 1. janvāri dabas resursu nodoklis tika paaugstināts akmeņoglēm, koksam un lignītam no 0,36 *euro* līdz 0,38 *euro* par GJ/tonnā ar pavaddokumentos norādītu siltumspēju. Par akmeņoglēm, koksu un lignītu, kuru pavaddokumentos nav norādīta siltumspēja, likme tika paaugstināta no 10,25 *euro* līdz 10,65 *euro* par tonnu. Savukārt saskaņā ar 2016. gada 15. decembrī pieņemtajiem grozījumiem Dabas resursu nodokļa likumā paredzēta pakāpeniska dabas resursu nodokļa par atkritumu apglabāšanu paaugstināšana (skatīt 3.16. tabulu).

**3.16. tabula. Dabas resursu nodokļa likmes par atkritumu apglabāšanu
2018. – 2020. gadā, euro**

Atkritumu veids	01.01.2018.	01.01.2019.	01.01.2020.
Sadzīves atkritumi un ražošanas atkritumi, kas nav uzskatāmi par bīstamiem atkritumiem, <i>euro</i> par tonnu	35,0	43,0	50,0
Bīstamie atkritumi un ražošanas atkritumi, kas ir uzskatāmi par bīstamiem atkritumiem, <i>euro</i> par tonnu	50,0	55,0	60,0

Dabas resursu nodokļa ieņēmumus ietekmēja arī 2019. gada 3. aprīlī pieņemtie grozījumi Dabas resursu nodokļa likumā – ar 2019. gada 13. aprīli, samaksājot dabas resursu nodokli 165,0 *euro* apmērā, noteikta iespēja norakstīt transportlīdzekli, ja nav iespējams saņemt nolietota transportlīdzekļa likvidācijas sertifikātu sakarā ar transportlīdzekļa neesamību.

Ar minētajiem grozījumiem kopš 2019. gada 1. jūlija vairs netiek piemērots dabas resursu nodokļa atbrīvojums vienreiz lietojamajiem galda traukiem un piederumiem, kas izgatavoti no plastmasas (polimēriem) un to kompozītmateriāliem (laminātiem), bet fiskālā ietekme no šīm izmaiņām sagaidāma 2019. gada pēdējā ceturksnī.

Nemot vērā iepriekš uzskaitītos faktorus, dabas resursu nodokļa ieņēmumi 2019. gadam tiek prognozēti 32,1 milj. *euro* apmērā, kas ir par 5,0 milj. *euro* jeb 13,5% mazāk nekā plānots.

Sagatavojot 2020. gada dabas resursu nodokļa ieņēmumu plānu, tika ņemta vērā jaunā 2019. gada prognozētā bāze, iepriekšējo gadu izpildes tendences, nozares ekonomiskā attīstība un izmaiņas normatīvajos aktos:

- 2016. gadā pieņemtie grozījumi Dabas resursu nodokļa likumā, kas paredz ar 2020. gada 1. janvāri paaugstināt dabas resursu nodokļa likmes par sadzīves, ražošanas un bīstamo atkritumu apglabāšanu (skatīt 3.16. tabulu iepriekš);
- 2019. gada 17. septembrī Ministru kabinetā apstiprinātās un 2019. gada 14. novembrī Saeimā pieņemtās izmaiņas Dabas resursu nodokļa likumā, kas paredz ar 2020. gada 1. janvāri:
 - paaugstināt dabas resursu nodokļa likmes atsevišķiem objektiem (akmeņoglēm, koksam un lignītam un par CO₂ emisiju);
 - izlīdzināt smilts un smilts-grants nodokļa likmes;
 - atcelt atbrīvojumu akmeņoglēm, koksam un lignītam, ja tos izmanto elektroenerģijas ražošanā vai koģenerācijā;
 - mainīt nodokļa ieņēmumu sadali starp budžetiem, palielinot valsts pamatbudžetā ieskaitāmo daļu.

Fiskālā ietekme 2020. gadā +2,2 milj. *euro*, t.sk. valsts pamatbudžetā +7,7 milj. *euro*, pašvaldību budžetā -5,5 milj. *euro*.

2020. gada ieņēmumi no dabas resursu nodokļa saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2020. gadam” tiek plānoti 37,9 milj. *euro* apmērā, kas salīdzinājumā ar 2019. gada prognozētajiem ieņēmumiem ir par 5,8 milj. *euro* jeb 18,0% vairāk.

3.17. tabula. Dabas resursu nodokļa ieņēmumi

	2017	2018	2019	2020
	fakts		prognoze	plāns ¹
Dabas resursu nodoklis, milj. <i>euro</i>	25,6	30,1	32,1	37,9
t.sk. valsts pamatbudžetā	16,6	18,8	20,3	30,9
pašvaldību budžetā	9,0	11,4	11,8	7,0
<i>pieauguma tempi faktiskās cenās, %</i>	43,5	17,6	6,5	18,0
<i>% no IKP</i>	0,1	0,1	0,1	0,1

¹ saskaņā ar likumu „Par valsts budžetu 2020. gadam”

Izložu un azartspēļu nodoklis

Izložu un azartspēļu nodokli maksā uzņēmumi, kas likumā “Par izložu un azartspēļu nodevu un nodokli” noteiktajā kārtībā saņēmuši speciālu atļauju izložu un azartspēļu organizēšanai un uzturēšanai. Ienākumi no azartspēļu nodokļa (izņemot ieņēmumus no izložu un azartspēļu nodokļa par azartspēlēm, ko organizē izmantojot telekomunikācijas, un sākot ar 2018. gada 1. janvāri 100% apmērā ieskaita valsts budžetā) līdz 2020. gadam 75% apmērā tika ieskaitīti valsts pamatbudžetā, bet 25% apmērā tās pašvaldības budžetā, kuras teritorijā tiek organizēta azartspēle. Ar 2020. gada 1. janvāri valsts pamatbudžetā tiks skaitīti 95% no šiem azartspēļu nodokļa ienākumiem, bet pašvaldību budžetā – 5%. Ienākumi no valsts mēroga izložu nodokļa tiek ieskaitīti valsts pamatbudžetā, bet no vietējā mēroga izložu nodokļa – tās pašvaldības budžetā, kuras teritorijā tiek organizēta izloze.

2019. gada sešos mēnešos izložu un azartspēļu nodokļa ieņēmumi bija 24,9 milj. *euro*, kas, salīdzinot ar 2018. gada sešiem mēnešiem, ir palielinājušies par 3,2 milj. *euro* jeb 14,6% - valsts pamatbudžetā iekasēts par 3,0 milj. *euro* jeb 17,5% vairāk un pašvaldību budžetā ieņēmumi ir palielinājušies par 0,2 milj. *euro* jeb 3,8 procentiem. Salīdzinājumā ar plānu 2019. gada sešos mēnešos nodokļa ieņēmumi ir iekasēti par 0,9 milj. *euro* jeb 3,9% vairāk.

Neskatoties uz ieņēmumu pieaugumu gan pret pagājušo gadu, gan plānu, izložu un azartspēļu nodokļa ieņēmumi otrajā pusgadā prognozēti pesimistiskāk. Sešu mēnešu plāna pārpildi lielā mērā noteica divu nozares uzņēmumu iemaksātais nodokļa avanss, tāpēc jau tuvākajos mēnešos sagaidāmas neizpildes pret plānu. Tāpat jāatzīmē, ka 2019. gada budžeta gatavošanas ietvaros azartspēļu nodokļa valsts pamatbudžetā plānam 2019. gadam un turpmākiem gadiem tika pielikta fiskālā ietekme 2 milj. *euro* apmērā ik gadu no ēnu ekonomikas apkarošanas pasākumiem nelicencētā azartspēļu un izložu tirgus samazināšanai, kuru efektivitāti šobrīd nav iespējams izvērtēt. Ņemot vērā šos apstākļus, kā arī Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcijas sniegtās prognozes un viedokli, prognoze 2019. gadam, kas tiek izmantota 2020., 2021. un 2022. gada ieņēmumu modelēšanā, ir veikta piesardzīgi un nedaudz samazināta.

2020. gadā kopējie izložu un azartspēļu nodokļa ieņēmumi tiek plānoti 56,3 milj. *euro* apmērā, kas salīdzinājumā ar 2019. gada ieņēmumiem ir par 7,6 milj. *euro* jeb 15,6% vairāk.

Sagatavojot izložu un azartspēļu nodokļa ieņēmumu plānu 2020. gadam, tika ņemta vērā 2019. gada sešu mēnešu izložu un azartspēļu nodokļa ieņēmumu izpilde un prognozējamās spēļu nozares attīstības tendences, kā arī iepriekš ieviestie ēnu ekonomikas apkarošanas pasākumi nelicencētā azartspēļu un izložu tirgus samazināšanai. Tāpat 2019. gada 1. oktobrī Ministru kabinetā tika atbalstīts un 2019. gada 14. novembrī Saeimā pieņemts priekšlikums, kas, sākot ar 2020. gadu, paredz:

- paaugstināt azartspēļu nodokļa likmi azartspēļu automātiem (par katra azartspēļu automāta katru spēles vietu) par kalendāro gadu no 4164 *euro* uz 5172 *euro* (fiskālā ietekme +6,5 milj. *euro*, no kuriem +5,9 milj. *euro* valsts pamatbudžetā un +0,7 milj. *euro* pašvaldību budžetā);

- paaugstināt azartspēļu nodokļa likmi ruletei un kāršu un kauliņu spēlei (par katru galdu) par kalendāro gadu no 23 400 *euro* uz 28 080 *euro* (fiskālā ietekme +0,08 milj. *euro*, no kuriem +0,07 milj. *euro* valsts pamatbudžetā un +0,01 milj. *euro* pašvaldību budžetā);

- mainīt azartspēļu nodokļa ieņēmumu sadalījumu pa valsts un pašvaldību budžeti, paredzot azartspēļu nodokļa ieņēmumus (izņemot azartspēļu nodokļa ieņēmumus par likuma “Par izložu un azartspēļu nodevu un nodokli” 3. panta piektajā daļā minēto objektu) – 95% apmērā ieskaitīt valsts pamatbudžetā, bet 5% apmērā ieskaitīt tās pašvaldības budžetā, kuras teritorijā tika organizēta azartspēle (fiskālā ietekme +7,9 milj. *euro* valsts pamatbudžetā un -7,9 milj. *euro* pašvaldību budžetā).

3.18.tabula. Izložu un azartspēļu nodokļa ieņēmumi

	2017	2018	2019	2020
	fakts		prognoze	plāns ¹
Izložu un azartspēļu nodoklis, milj. euro	36,3	44,4	48,7	56,3
t.sk. valsts budžetā	28,1	35,0	39,2	54,1
pašvaldību pamatbudžetā	8,3	9,4	9,5	2,2
<i>pieauguma tempi, faktiskās cenās, %</i>	5,6	22,2	9,7	15,6
<i>% no IKP</i>	0,1	0,2	0,2	0,2

¹saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2020. gadam"

Elektroenerģijas nodoklis

Elektroenerģijas nodokli piemēro sākot ar 2007. gada 1. janvāri un to regulē Elektroenerģijas nodokļa likums, kas nosaka kārtību, kādā elektroenerģiju apliek ar elektroenerģijas nodokli.

Elektroenerģijas nodoklis ir daļa no izmaksām, kuras tiek iecenotas tirdzniecības pakalpojumu cenā, jo nodokļu maksātājs ir elektroenerģijas tirgotājs un elektroenerģijas ražotājs. Elektroenerģijas nodokļa likme ir 1,01 *euro* par megavatstundu, tas ir 0,10 *euro* par 100 kilovatiem.

Elektroenerģijas nodokļa ieņēmumi 2019. gada sešos mēnešos bija 2,6 milj. *euro*, kas salīdzinājumā ar 2018. gada sešiem mēnešiem ir par 0,04 milj. *euro* jeb 1,5% mazāk. Arī pret plānu ieņēmumi sešos mēnešos ir zemāki – neizpilde ir 0,2 milj. *euro* jeb 7,7%. 2019. gada prognoze, kas tiek izmantota turpmāko gadu ieņēmumu modelēšanā netiek mainīta, bet, pamatojoties uz 2019. gada sešu mēnešu izpildes rādītājiem, ir samazināti nodokļa ieņēmumu pieauguma tempi nākamajiem gadiem. Elektroenerģijas nodokļa ieņēmumu pieaugums pret iepriekšējo gadu 2020. gadā un turpmāk paredzēts 1% apmērā.

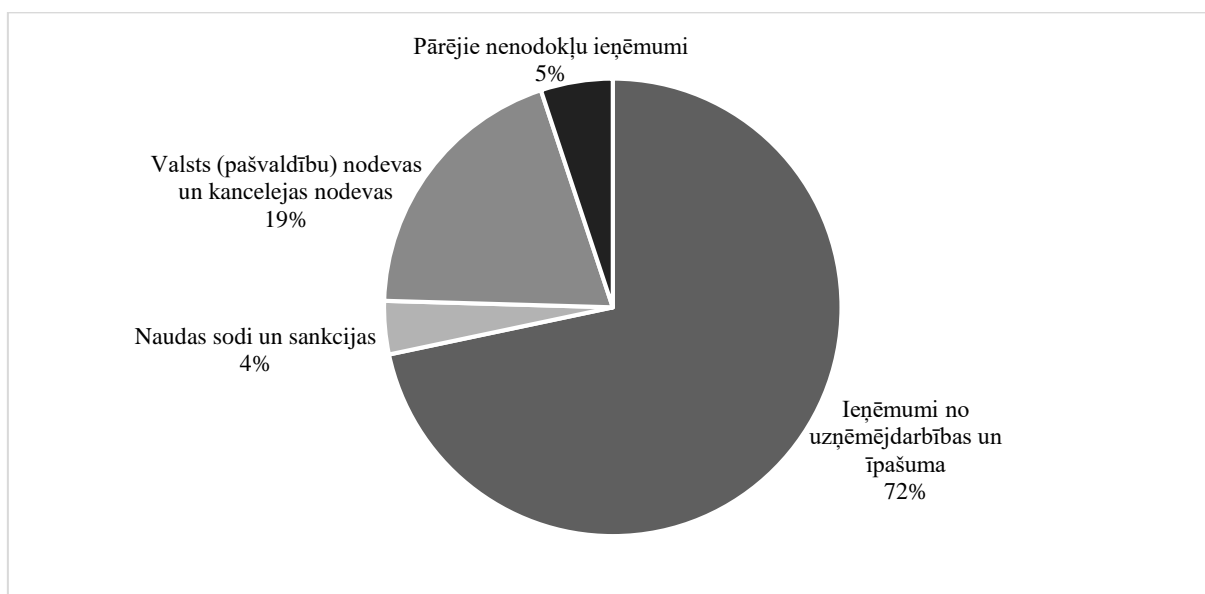
2020. gadā elektroenerģijas nodokļa ieņēmumi tiek plānoti 5,4 milj. *euro* apmērā, kas ir par 0,05 milj. *euro* jeb 1,0% vairāk nekā prognozēts 2019. gadā.

3.19. tabula. Elektroenerģijas nodokļa ieņēmumi

	2017	2018	2019	2020
	fakts		prognoze	plāns ¹
Elektroenerģijas nodoklis, milj. euro	4,6	5,0	5,4	5,4
<i>pieauguma tempi faktiskās cenās, %</i>	400,4	8,6	7,9	1,0
<i>% no IKP</i>	0,02	0,02	0,02	0,02

¹saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2020. gadam"

3.3. Valsts pamatbudžeta nenodokļu ieņēmumi

3.4. att. Valsts pamatbudžeta nenodokļu ieņēmumu struktūra 2019. gada sešos mēnešos

Pamatbudžeta nenodokļu ieņēmumi 2019. gada sešos mēnešos bija 378,5 milj. *euro*, kas ir par 41,4 milj. *euro* jeb 12,3% vairāk kā plānots. Salīdzinot ar 2018. gada sešiem mēnešiem, nenodokļu ieņēmumi ir iekasēti par 6,7 milj. *euro* jeb 1,7% mazāk.

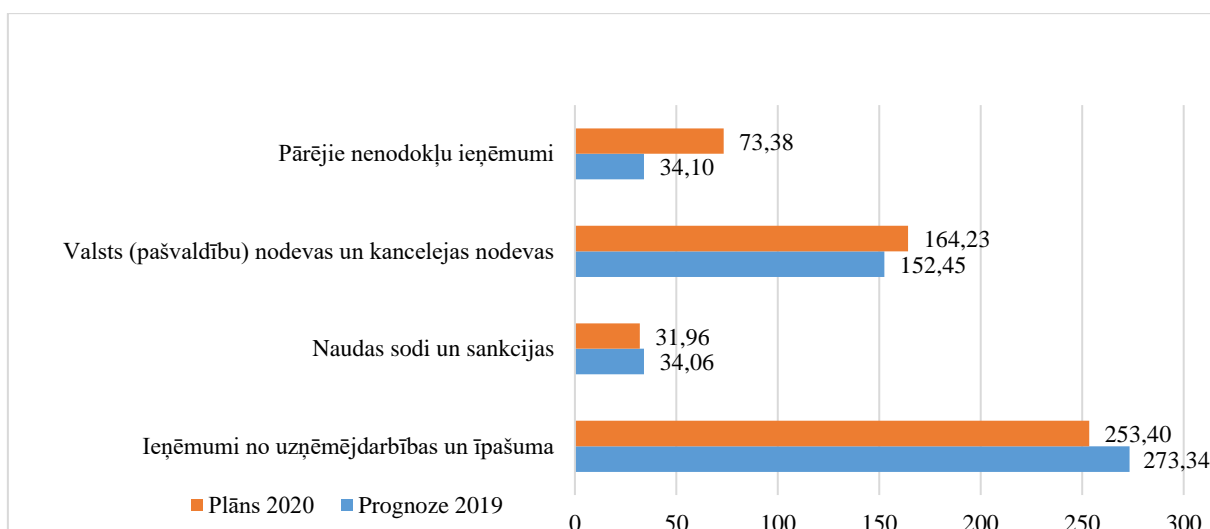
Nenodokļu ieņēmumu sešu mēnešu plāna pārpildi pamatā nodrošināja ieņēmumi no dividendēm. Plānoto 202,4 milj. *euro* vietā sešos mēnešos ieskaitīti 231,5 milj. *euro*.

Tāpat ievērojama pārpilde ir arī šādiem nenodokļiem:

- Ieņēmumi no Latvijai piešķirto emisijas kvotu izsolīšanas. Sešos mēnešos plāna pārpilde ir 6,7 milj. *euro* jeb 47,5%.
- Pārējie iepriekš nekvalificētie finanšu ieņēmumi. Šajā pozīcijā nav plānotu ieņēmumu, taču sešos mēnešos šajā pozīcijā ieskaitīti jau 10,4 milj. *euro*.
- Pārējie nenodokļu ieņēmumi. Sešos mēnešos plāna pārpilde ir 2,1 milj. *euro* jeb 12,3%. Šīs pozīcijas pārpildi nodrošināja vienreizējs Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas maksājums.

Tāpat ir pozīcijas, kurās 2019. gada pirmajā pusgadā ir būtiska neizpilde:

- Ieņēmumi no valsts nodevas par naftas produktu drošības rezervju uzturēšanu – sešu mēnešu neizpilde ir 1,8 milj. *euro* jeb 17,9%. Šī prognoze likumā “Par 2019. gada budžetu” tika samazināta 2019. gadam par 3,4 milj. *euro*, kas atspoguļosies nodevas mēnešu sadalījumā no maija, tāpēc sagaidāms, ka gada griezumā neizpilde mazināsies.
- Ieņēmumi no autoceļu lietošanas nodevas – sešu mēnešu neizpilde ir 1,9 milj. *euro* jeb 12,3%.
- Ieņēmumi no naudas sodiem un sankcijām – -4,5 milj. *euro* jeb plāna izpilde sešos mēnešos ir 75,9%. Būtiskākā neizpilde naudas sodiem, ko uzliek par pārkāpumiem ceļu satiksmē – no prognozētajiem 28,4 milj. *euro* pirmajā pusgadā iekasēti ir vien 9,1 milj. *euro* jeb 32,2% no gada plāna.

3.5. att. Valsts pamatbudžeta nenodokļu ieņēmumu 2019. prognoze un 2020. gada plāns, milj. euro

Valsts pamatbudžeta nenodokļu ieņēmumi saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2020. gadam” tiek plānoti 523,0 milj. *euro*, kas salīdzinājumā ar 2019. gada prognozi ir par 29,0 milj. *euro* jeb 5,9% vairāk.

Ieņēmumi no Latvijas Bankas maksājuma 2020. gadā tiek plānoti 5,6 milj. *euro*, kas ir par 2,7 milj. *euro* vairāk nekā prognozēts 2019. gadā. Ieņēmumu prognoze veidota pamatojoties uz precizēto 2019. gada peļņas prognozi un saskaņā ar Saeimas otrajā lasījumā pieņemtā lēmuma - palielināt ieņēmumus no Latvijas Bankas maksājuma 2020. gadā par 1,2 milj. *euro* (fiskālā ietekme 2020. gadā +1,2 milj. *euro*).

Ieņēmumi no dividendēm 2020. gadā tiek plānoti 198,4 milj. *euro*, kas ir par 11,1 milj. *euro* mazāk nekā prognozēts 2019. gadā. Plāns veidots, pamatojoties uz lielāko valsts kapitālsabiedrību sniegtajām 2019. gada peļņas prognozēm, kā arī saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 806 “Kārtība, kādā valsts kapitālsabiedrības un publiski privātās kapitālsabiedrības, kurās valsts ir dalībnieks (akcionārs), prognozē un nosaka dividendēs izmaksājamo peļņas daļu un veic maksājumus valsts budžetā par valsts kapitāla izmantošanu”, kurā noteikts, ka minimālo dividendēs izmaksājamo peļņas daļu nosaka 50% apmērā no attiecīgās kapitālsabiedrības neto peļņas. Papildus tam dividenžu ieņēmumus ietekmē arī Ministru kabineta 2019. gada 20. augusta sēdes lēmums – palielināt valsts akciju sabiedrības “Latvijas valsts meži” dividendēs izmaksājamo peļņas daļu par 2019. gadu par 40 milj. *euro* (fiskālā ietekme 2020. gadā +40,0 milj. *euro*) un palielināt valsts akciju sabiedrības “Latvijas Loto” dividendēs izmaksājamo peļņas daļu par 2019. gadu par 0,2 milj. *euro* (fiskālā ietekme 2020. gadā +0,2 milj. *euro*). Ieņēmumus no dividendēm 2020. gadā ietekmē 2019. gada 6. novembrī Ministru kabinetā un Saeimā otrajā lasījumā pieņemtie lēmumi – palielināt valsts akciju sabiedrības “Latvijas valsts meži” dividendēs izmaksājamo peļņas daļu par 2019. gadu vēl papildus par 4,0 milj. *euro* (fiskālā ietekme 2020. gadā +4,0 milj. *euro*) un palielināt “Latvijas Banka” dividendēs izmaksājamo peļņas daļu par 2019. gadu par 3,0 milj. *euro* (fiskālā ietekme 2020. gadā +3,0 milj. *euro*).

Ieņēmumi no valsts nodevām par valsts sniegto nodrošinājumu un juridiskajiem un citiem pakalpojumiem 2020. gadā tiek plānoti 84,2 milj. *euro*, kas ir par 2,1 milj. *euro* vairāk nekā prognozēts 2019. gadā. Plāns veidots, pamatojoties uz ieņēmumu attīstības tendencēm un atbildīgo ministriju sniegtajām prognozēm. Papildus saskaņā ar budžeta paketē virzīto likumu “Grozījumi notariāta likumā” palielināti ieņēmumi nodevai par informācijas saņemšanu no iedzīvotāju reģistra (fiskālā ietekme +0,6 milj. *euro*) un saskaņā ar 2019. gada 20. augusta

Ministru kabineta lēmumu palielināti ieņēmumi nodevai par konsulāro amatpersonu sniegtajiem pakalpojumiem (fiskālā ietekme +0,3 milj. *euro*).

Ieņēmumi no valsts nodevām par speciālu atļauju (licenču) izsniegšanu un profesionālās kvalifikācijas atbilstības dokumentu reģistrāciju 2020. gadā tiek plānoti 10,2 milj. *euro*, kas ir par 3,0 milj. *euro* vairāk nekā 2019. gadā prognozētie ieņēmumi. 2020. gada plāns ir sagatavots, ņemot vērā iepriekšējo gadu ieņēmumu izpildes tendences un ņemot vērā atbildīgo ministriju sniegtās prognozes. Papildus saskaņā ar 2019. gada 17. septembra Ministru kabineta lēmumu precizēti ieņēmumi nodevai par reģistrācijas darbībām būvkomersantu reģistrā (fiskālā ietekme +0,4 milj. *euro*) un saskaņā ar 13. septembra Ministru kabineta lēmumu precizēti ieņēmumi valsts nodevai par licences izsniegšanu nebanku kredīta devējiem un ārpustiesas parādu atguvējiem (fiskālā ietekme +3,0 milj. *euro*).

Ieņēmumi no speciāliem mērķiem paredzētajām valsts nodevām 2020. gadā tiek plānoti 69,8 milj. *euro* apmērā, kas ir par 6,7 milj. *euro* vairāk nekā prognozēts 2019. gadā. 2020. gada plāns ir sagatavots, ņemot vērā iepriekšējo gadu ieņēmumu izpildes tendences un atbildīgo ministriju sniegtās prognozes. Papildus saskaņā ar 2019. gada 1. oktobra Ministru kabineta lēmumu atbalstīt Ekonomikas ministrijas izstrādāto likumu “Grozījumi Elektroenerģijas tirgus likumā”, kas paredz enerģētikas nozares valsts atbalsta sistēmas darbības regulēšanas nodevas ieviešanu ar 2020. gadu (fiskālā ietekme +0,5 milj. *euro*) un Saeimas otrajā lasījumā pieņemts Ministru kabineta 2019. gada 6. novembra ārkārtas sēdes lēmums samazināt ieņēmumus no valsts nodevas par Ieroču aprites likumā paredzētā kontrolšāviena ar vītņstobra šaujameroci izdarīšanu, par šaujameroca un lielas enerģijas pneimatiskā ieroča dezaktivēšanas apliecinājuma izsniegšanu un par salūtiroča (akustiskā ieroča) apliecinājuma izsniegšanu ar 2020. gadu (fiskālā ietekme -0,2 milj. *euro*).

Naudas sodi un sankcijas 2020. gadā tiek plānoti 32,0 milj. *euro* apmērā, kas ir par 2,1 milj. *euro* mazāk nekā prognozēts 2019. gadā. Ieņēmumu prognoze veidota, balstoties uz iepriekšējo gadu tendencēm un atbildīgo valsts institūciju un ministriju sniegtajām prognozēm.

Pārējie nenodokļi 2020. gadā tiek plānoti 73,4 milj. *euro* apmērā, kas ir par 39,3 milj. *euro* vairāk nekā prognozēts 2019. gadā. Ieņēmumu prognozi ietekmē ieņēmumu izpildes tendences iepriekšējos gados, kā arī Ministru kabineta lēmumi:

- 2019. gada 17. septembra Ministru kabineta lēmums palielināt ieņēmumus no ūdenstilpju un zvejas tiesību nomas un zvejas tiesību nerūpnieciskas izmantošanas (fiskālā ietekme +0,2 milj. *euro*);
- 2019. gada 20. jūlija Ministru kabineta lēmums valsts aizdevumu un galvojumu saņēmēju maksājumus par aizdevumu un galvojumu apkalpošanu, kurus Valsts kase iekasē saskaņā ar Ministru kabineta 2006. gada 12. septembra noteikumiem Nr. 760 “Valsts kases sniegto maksas pakalpojumu cenrādis”, ar 2020. gadu ieskaitīt valsts budžeta nenodokļu ieņēmumos (fiskālā ietekme +5,4 milj. *euro*);
- 2019. gada 13. septembra Ministru kabineta lēmums kompensēt Rīgas pašvaldības kontrolētās kapitālsabiedrības “Rīgas Satiksme” radīto negatīvo fiskālo ietekmi uz valsts budžetu, nosakot maksājumu, kas ieskaitāms valsts budžeta nenodokļu ieņēmumos (fiskālā ietekme +38,0 milj. *euro*).

3.20. tabula. Valsts pamatbudžeta nenodokļu ieņēmumi

	2017	2018	2019	2020
	fakts		prognoze	Plāns ¹
Nenodokļu ieņēmumi, milj. <i>euro</i>	418,8	611,2	494,0	523,0
<i>pieauguma tempi faktiskās cenās, %</i>	-11,6	+45,9	-19,2	+5,9
<i>% no IKP</i>	1,5	2,1	1,6	1,6

¹ saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2020.gadam”

3.4. Pašu ieņēmumi un ārvalstu finanšu palīdzība

Ieņēmumi no maksas pakalpojumiem un citiem pašu ieņēmumiem valsts pamatbudžetā 2020. gadā tiek plānoti 96,1 milj. *euro* apmērā, kas ir par 11,2 milj. *euro* jeb 10,5% mazāk nekā plānots 2019. gadā. 2018. gadā valsts pamatbudžetā ieņēmumi no maksas pakalpojumiem un citiem pašu ieņēmumiem bija plānoti 95,9 milj. *euro* apmērā. Valsts speciālajā budžetā ieņēmumi no maksas pakalpojumiem un citiem pašu ieņēmumiem 2020. gadā plānoti 0,02 milj. *euro* apmērā, kas ir tādā pašā apmērā kā plānots 2019. gadā.

Valsts pamatbudžetā ieņēmumi no ārvalstu finanšu palīdzības saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2020. gadam" tiek plānoti 1 200,0 milj. *euro* apmērā, kas ir par 74,8 milj. *euro* jeb 6,6% vairāk nekā plānots 2019. gadā. 2018. gadā valsts pamatbudžetā ieņēmumi no ārvalstu finanšu palīdzības bija plānoti 1214,4 milj. *euro* apmērā.